de ovend

Stellingwarfs tiedschrift

32e jaorgaank no. 3
juni 2004

Kolofon

De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redaktie	Koosje Hornstra, Henk Kroese en Jimmy Visser
Buro-redakteur	Sietske Bloemhoff
Zetwark	Trijnie Telkamp
Omslag	Sietske Bloemhoff
Drok	Van der Meer, Oosterwoolde
Administraosie	Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE Berkoop/ Oldeberkoop till. (0516) 451108, fax 451109
E-mail	info@stellingwarfs.nl
Webstee	www.stellingwarfs.nl
Lidm./Ab.	€ 11,50 in et jaor
Losse nommers	€ 1,95

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

Inhoold

Koosje Hornstra	*Et veuroffien*	2
Van de redaktie	*Prissentaosie Stellingwarfs Woordeboek diel I*	3
Lily Köhler	*Onveurziene tegenvalers*	10
Harmen Houtman	*'Et fluusterstemmegien van je hatte komt d'r altied bovenuut'*	11
Jimmy	*Ofscheid*	14
Henk J. Jager	*Vis(ken) in Stellingwarf*	15
Koosje Hornstra	*Zingen*	20
Sietske Bloemhoff	*Et Kroontien*	21
Jan Veldhuizen	*Noordwoolde*	23
W.H. de Vries	*De oorlog in de Stellingwarven - 46 -*	24
W. de Jong	*Wat niet weet, wat niet deert*	28
Pieter Jonker	*Pracht kedo veur de Schrieversronte*	30
	Krummelties	32

Foto's *foto omslag, 4, 20, 30, 31 Sietske Bloemhoff*
blz. 12 S.I.M. Magour
blz. 15 Henk Jager
blz. 23 archief Jan de Vries
Tekenings *blz. 26 archief W.H. de Vries*

Foto omslag *Veul van et oolde is verdwenen, ok op 'e Miente bi'j Noordwoolde. Mar gelokkig bin daor nog een peer prachtige stokken heide overbleven (zie blz. 23).*

Et veuroffien

van de redaktie

Laestdaegs he'k van grote hoogte over Wolvege keken. Wi'j weren mit een dillegaosie van de Schrievers-ronte nuugd veur een overleg mit de beide gemienten en alhoewel disse vergeerdering plakvienen zol in oons gebouw, leek et heur aoriger toe om et in de Panoramazael van et ni'je gemientehuus in Wolvege te holen. Machtig mooi, om zo uut de hoogte over alles henne te kieken. Ik hebbe eerst zocht as ik zien kon waor oonze boerkeri'je ston, mar oonze heufdplaets het zoveul bomen dat dat mislokte. Wel was et meugelik om de Kuunder te zien en daoraachter et Katlieker Schar. Ok dudelik te zien was waor as et Van der Valk hotel kommen zal en de ni'je Lendewiek.
Vandewinter, op oonze skivekaansie, biwwe nog wel even hoger gaon. Al weren we al zes keer eerder in Mayrhofen west, we hadden op de skipas nooit de Hintertux mit gletsjer d'r bi'j daon. Meerstentieds was de weke, mit alle daegen de barg op te skienen, zomar omme. Dit jaor was et niet goed weer. Haost alle daegen sni'j, en dat is mooi as et d'r ligt, mar niet as et vaalt, want dan kuj' de diepten niet goed zien en is me de aorighied d'r rap of. Deensdags leek et weer goed en wi'j mit de bus naor et aende van et dal. Da's haost an Italië toe. We keken oonze ogen uut. Een parkeerterrein waor as wel duzend auto's staon konnen en dan nog de neudige bussen. En mar liefst tien leketten om kaorties te kopen veur 34 euro, wiels et oons mar 8 euro extra kostte op de skipas. Mit drie verschillende liften kwammen we uutaendelik op 3200 meter hoogte. Wat een schitterend uutzicht! Et was zo helder dawwe omtrent 100 km veer kieken konnen. Dat ston daor temeensen op et informaosiebod schreven. We keken uut over alle aandere toppen en konnen ok de Groszglockner in de veerte zien. Aj' zo hoge staon kriej' wat een gevuul over je, daj' as meenske toch mar een nietig wezen binnen. En zokke nietige meensken holen et op zoe'n grote hoogte niet al te lange uut, want et was daor mar liefst 22 graoden onder nul. Et was wel een ervering om nooit te vergeten.
Hoe zol et wezen. Het astronaut Kuipers, doe hi'j vanuut de ruumte naor de eerde keek en de Waddeneilanen zag, ok niet de Stellingwarven waornemen kund? Hi'j het netuurlik niet weten, dat dat mooie stokkien laand mit zien dörpies, zien weilanen mit die boswallegies d'r ommehenne oons Stellingwarver laand was. Wat dat anbelangt hebben we een kaans liggen laoten. We hadden him van teveuren bericht doen moeten, dat as hi'j vanof die hoogte een aentien onder Terschelling naor et zuden toe keek, en daor twie gloedni'je gemientehuzen staon zien hadde, mit die van Westaende netuurlik even beter te zien omdat die wat hoger is, dan hadde hi'j dat ok even melden kund. Wat weren wi'j dan in ienkeer een stok bekender wodden. Aj' vanuut de ruumte te herkennen binnen, dan zol dat toch op zien minst laandelike erkenning opleveren moeten en misschien wel Europese.
Toch lokt et mi'j niet an om de ruumte in te gaon. Zo op 3200 m vun ik een hiele belevenis, in die gondels zit et ok al krap mit zien vieren en dat is dan nog mar een minuut as tiene. Ik moet d'r niet an daenken da'k twie daegen laank mit drie Russen in een kleine kapsule zitten mos. Ik blieve mar liever mit beide bienen op 'e grond.
Ik hope dat d'r veur jim as lezers van De Ovend flink wat hoogtepunten in dit juninommer te vienen binnen en as jim mit de vekaansie ok de hoge bargen opzuken, weenske ik jim mooie veergezichten toe.

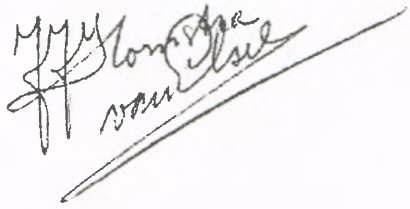

Van de redaktie

Prissentaosie Stellingwarfs Woordeboek diel I

Disse keer gien 'Oonze tael, oonze zorg', mar in 't plak d'r van patten uut een drietal toesprao-ken bi'j gelegenhied van de prissentaosie van diel I van et Stellingwarfs Woordeboek *en uut et welkomstwoord. De prissentaosie was toegelieke de ofsluting van et grote projekt van die naeme. Et speulde him allegeer of op vri'jdag 14 meie, in et gemientehuus van West-Stelling-warf, mit zoe'n 120 geneudigden d'r bi'j. Nao een prachtig welkom deur burgemeester drs. Remco Heite, onder kruderige leiding van Schrieversronte-veurzitter Mr. Simon ter Heide en ofwisseld mit zang en meziek van de Aachterhoekse zanger Hans Keuper is hiel vule uut en rond et projekt nog es naor veuren brocht, mit de neudige daankwoorden.*

Uut et welkom van burgemeester Heite

Ie hoeven gien taelkundige te wezen om te weten waoromme dit vierdielige Stelling-warfse woordeboek zo belangriek is. Et is ommes et monement dat de riekdom van de Stellingwarver tael tot uutdrokking brengt. De beparkings en et variantental van et Stelling-warfs, de ienvoold en et raffinement, de weerbastighied en de lienighied, ze wo'n an de dag legd deur disse vier dikke boeken. Wat et Stellingwarfs *was* en *is*, et is verzaemeld, het is gezien - om Van het Reve's woorden te bruken -, het is niet onopgemerkt gebleven. Wat in de dikke Bloemhoff staot, *bestaot* en *blift bestaon*. Et zal de tied trotseren. En toch... belangrieker nog as de *conserverende* weerde van dit woordeboek is de *instrumen-tele* weerde d'r van. Et is et middel bi'j uutstek - veural dommiet in zien ofleide vorm, et haandwoordeboek - om et gebruuk van de tael te bevodderen. [...]

Sund 14 meie 2004 is oonze tael gien tael meer van alliend mar ooldere en oolde meensken die disse tael van huus uut mitkregen hebben. Gieniene het now nog een exkuus om de tael van zien volk niet te bruken. Sund vandaege rust d'r een zwaore verantwoordelikhied op oons. Dat jim hier binnen, vrouwluden en manluden, bedudet dat jim jimzels van disse verantwoordelikhied bewust binnen. Et gezaemenlik vieren willen van de volaending van dit wark hoolt een gebaor in. Een belofte, mit Henk Bloemhoff en Pieter Jonker as oonze getugen, om disse vier boeken te bruken tot de blieke kleur van et keunstleer donkert van smoezelighied, een belofte om disse boeken te bruken tot ze tot op de draod versleten binnen: tot op de draod van et degelike biendwark, dat 'brillianta linnen' hiet, 'gekapitaald en rondgezet'. Laot die baand gedurig slieten, opdat et binnen-wark - het kleurrieke en betoverende Stellingwarfs - in al zien weelde teveurschien komt. Uut de mouwen die hanen, opdat wi'j ogen tekotkommen. En as et zoveer is, het Henk Bloemhoff oons beloofd, dat wi'j behal-ve ogen ok woorden tekotkommen, dan be-loont hi'j oons mit zien eerste supplement. [...]

Uut de inleiding van Perf. Dr. Hermann Niebaum, hooglerer Nedersaksisch van de Grunninger Universiteit

Het zal niet al te vaak voorkomen dat een oud-woordenboekmaker (in de dubbele zin des woords) zoals ik, het mee mag maken dat twee belangrijke woordenboeken uit zijn nader werkterrein tot een goed einde worden gebracht. In 1997 kwam het tweede deel van het *Woordenboek van de Drentse Dialecten* uit, het levenswerk van de vorig jaar overle-den Dr. G.H. Kocks. Bij het totstandkomen van dit werk was Dr. Henk Bloemhoff, zoals u zeker weet, in belangrijke mate betrokken.

Woordeboekschriever dr. Henk Bloemhoff overhaandigt de eerste exemplaoren van et laeste diel van et Stellingwarfs Woordeboek an burgemeester Heite van West-Stellingwarf, burgemeester Lesterhuis van Oost-Stellingwarf en perfester Niebaum van de Rieksuniversiteit van Grunningen (van rechts naor links).

Heden vieren we met het uitkomen van deel I de afsluiting van het *Stellingwarfs Woordeboek*, dat onlosmakelijk met de naam van zijn uitvoerder Henk Bloemhoff zal worden verbonden. Als voorzitter van de Commissie van redactioneel toezicht en van de Raad van Advies was ik er met mijn Instituut - ik wil hier ook de inzet van dr. Jurjen van der Kooi noemen - van het begin van de redactionele werkzaamheden af aan bij betrokken, en het is mij daarom een bijzonder genoegen om vandaag de presentatie van het laatste woordenboekdeel mee te mogen maken. Het enige wat mij vandaag wat gemengde gevoelens bezorgt is dat het woordenboekproject waaraan ik lang geleden vijftien jaar lang heb meegewerkt nog niet verder is gevorderd dan tot letter D - maar bij het Westfaals Woordenboek hebben we dan ook met een veel groter taalgebied te maken. [...] Het *Stellingwarfs Woordeboek* vult op de woordenboekkaart van het Nedersaksisch taalgebied een bijzonder leemte op. In het noorden zijn de Groningse dialecten door Molema en vooral Ter Laan uitvoerig beschreven, in het oosten hebben we vanaf 1997 met het *Woordenboek van de Drentse Dialecten* (*WDD*) een omvattend werk ter beschikking, en in het zuiden is men druk bezig met het voltooien van de belangrijke lexicografische projecten Gelderse en Overijsselse Streektalen (GOS) en het Woordenboek van de Achterhoekse en Liemerse Dialecten (WALD). En in het westen wordt het Friese taalgebied door een qua methodiek en omvang indrukwekkend woordenboekproject afgedekt. En als we even over de staatsgrens kijken: voor het gebied van de Duitse deelstaat Niedersachsen wordt in Göttingen druk gewerkt aan een omvattend *Niedersächsisches Wörterbuch*, dat nu beland is bij de letter *K*, voor het

aansluitende Westfaalse taalgebied werkt men in Münster aan een even omvattend *Westfälisches Wörterbuch.* En dan hebben we voor de Nederduitse dialectgebieden langs de staatsgrens ook nog heel wat kleinere woordenboeken, bijv. voor het Oostfries, het Eemslands en het Westmunsterlands, die al langer afgesloten zijn. Aangezien het *Stellingwarfs Woordeboek* èn als een thesaurus van het Stellingwerfs èn als onderzoeksinstrument zal moeten dienen, werd het een 'totaalwoordenboek'. Het bevat dus alle woorden gangbaar in de Stellingwerven en registreert dus niet alleen woorden en/of betekenissen die de standaardtaal niet heeft, zoals een idioticon dat doet.
Voor een woordenboek met in principe alle woorden lijkt alleen het alfabetisch rangschikken van de woorden zinvol. Ik ben beslist niet blind voor de voordelen van een systematisch opgezet woordenboek - juist in Nederland zijn er woordenboekprojecten waarbij zo gewerkt wordt -, maar in dit geval, zeker waar aangenomen mag worden, dat de 'grote' dialectwoordenboeken alle uniek zullen blijven - dat wil zeggen, ze worden naar alle waarschijnlijkheid slechts één keer opgezet en uitgevoerd -, dus: in dit geval ging het er om een woordenboek te maken, dat op zoveel mogelijk vragen tegelijk antwoord kan geven, vragen op het gebied van semantiek, van klank, schrijfwijze, fraseologie, grammatica, etc. Met een dergelijk uitgangspunt kon het *Stellingwarfs Woordeboek* alleen een alfabetisch geordend semasiologisch woordenboek worden, overigens ook het meest gebruikersvriendelijke type woordenboek, een soort Van Dale dus. [...]

Om aan de belangen van de onderscheiden gebruikers tegemoet te komen, ligt het voor de hand dat men de betekenisomschrijving op pragmatische wijze, gericht op een 'algemeen ontwikkelde' gebruiker, geeft en niet zozeer tegen de achtergrond van een bepaalde semantische theorie. Hierbij is het van voordeel, dat de betekenisomschrijving in de standaardtaal gebeurt. Daarmee vervalt de noodzaak om uitvoerig en ingewikkeld te omschrijven, en het woordenboek is zo ook voor niet-dialectsprekers toegankelijk. Voorbeeldzinnen en vaste verbindingen geven nòg meer informatie, de semantische differentiëring van de lemmata wordt geïllustreerd, er is oog voor 'gewone' en afwijkende manieren van gebruik en de grammaticale en syntactische gebruiksmogelijkheden worden gedocumenteerd.

Voordat ik afsluit wil ik toch nog even op de altijd goede samenwerking tussen de RuG en met name het Nedersaksisch Instituut en de Stellingwerfse regio wijzen. Dit was al onder mijn voorganger Prof. Entjes zo en ik heb dat zelf altijd als zeer positief ervaren. Zeker in tijden van financiële krapte die vaak het gevolg waren en zijn van de soms wel eens té sterke voorkeur voor theorievorming in plaats van databeschrijving, was zo'n samenwerking bijzonder belangrijk. Dialectlexicografie is als elk ander woordenboekwerk een bezigheid van langere adem gericht op continuïteit. Het is een bijzondere prestatie dat het gelukt is, de publicatie van het *Stellingwarfs Woordeboek*, waarvoor de dataverzameling dertig jaar geleden begon, binnen tien jaar af te sluiten. Dit is vooral te danken aan het bewonderenswaardige doorzettingsvermogen van de samensteller dr. Henk Bloemhoff, die ik hiermee van harte feliciteer, maar ook, en in niet mindere mate, van al die personen en instanties om hem heen, de Schrieversronte voorop, die meegeholpen hebben en het juiste werkklimaat hebben gecreëerd. Ook naar hen gaan mijn welgemeende gelukwensen uit.

Uut de inleiding van Henk Bloemhoff

De Vlaamse zanger Wannes van de Velde zong indertied: 'Een zanger is een groep'. En ik daenk, dat gelt ok veur een woordeboekschriever. Zonder de hulpe van meensken die zoe'n dattig jaor gegevens andreugen hebben en zonder de idenen van aanderen hoe aj' een woordeboek schrieven kunnen, had et projekt dawwe vandaege ofsluten mit et verschienen van diel I, niet zo west. Zonder

de hulpe van Hendrik Entjes had et ok al niet kund. In de eerste helte van de jaoren zeuventig gaf hi'j oons al raod en hi'j zorgde d'r in de begintied veur dat ik maondeliks 60 vraogekaorties rondsturen kon naor de vuventwintig groepen in de meerste dörpen. Dat kon doe van de Grunninger universiteit uut, krek zoas et gong mit de enquête veur zoe'n honderd dörpen in Drenthe. Entjes wees mi'j d'r indertied al op dat et belangriek was om een hieleboel veurbeeldzinnen te kriegen. Daor kommen de betekenissen et beste in tot utering en butendat kriej' op die meniere veul uutdrokkings en al zo wat henne bi'j mekeer. Veurbeeldzinnen, now, die gavven de infermaanten in heur maondelikse bi'jienkomsten meer as. De Schrieversronte nam laeter, doe dat financieel neudig was, et rondsturen en bi'j mekeer gadderen mit liefde en zorg over. En zo ontston d'r een materiaolverzaemeling die klinkt as een klokke. Diezelde Schrieversronte zorgde veur een prachtig beweerplak in Oosterwoolde en laeter wodde et nog mooier en beter deur de verhuzing naor de oolde baank van Berkoop. Om et beeld van 'de zanger is een groep' nog even deur te zetten, van 1975 of tot een aende in de jaoren negentig weren de woordeboekgroepen in veerweg de meerste dörpen kiebig doende. Los van al et aandere dat bi'j mekeer brocht is, en dat we beslist niet onderschatten moeten, is toch veer- en veeruut et grootste pat deur al die meensken bi'j mekeer zet. Dat wi'j van de Schrieversronte die meensken hiel slim daankber binnen, is wel bewezen mit da'k bi'j de uutrikkinge van diel II in 1994, in et veurige gemientehuus van Westaende, alle naemen van die meensken in de dörpen opnuumd hebbe. Mit deur de tropische omstanigheden van doe zal dat mennigiene nog heugen. En ik zol ze mit plezier allegere weer opnumen, en ok alle infermaanten die buten die groepen omme gegevens anleverd hebben. Ik doe dat niet, om de tied, mar wel liekt et me gepast om d'r even bi'j stille te staon dat d'r vri'j wat infermaanten intied wegraekt binnen. Verscheiden van de infermaanten zeden in de loop van de tied wel: 'Dat et woordeboek klaor komt, dat maek ik niet meer mit.' Veur pattie is dat gelokkig niet uutkommen, veur aanderen spietig genog wel. Bi'j de Schrieversronte daenken wi'j over die meensken in daankbere herinnering. Zonder de inzet van de meensken was et taelmonement zoas we dat now hebben, d'r niet kommen. In daankbere herinnering trouwens wil ik ok numen de heer Klaas van der Veen, lid van de redaktiekemmissie, die haost tot zien verstarven in 2002 bi'j op twie nao alle letters kommentaor geven het. Ok wil ik mit ere numen Perf. Albert Sassen uut de Raod van Advies, die een zwak had veur dit woordeboekprojekt. Spietig genoeg is hi'j in 1999 wegraekt.

Dawwe et woordeboek in de eerste helte van de jaoren zeuventig al op een uutgebreide meniere wollen, was misschien typerend veur die tied.

Nargens op 'e wereld beston een goed inzicht in de struktuur van et Stellingwarfs, al wussen de liefhebbers wel dat d'r behalven grote overienkomsten ok flinke verschillen weren. Ze wussen daor vaeke ok wel vri'j wat veurbeelden van, mar hoe et in zien gehiel zat was toch niet bekend, ok niet in grote haelen. In ieder geval mos et meer wodden as allienig een beschrieving van bi'jveurbeeld et Stellingwarfs van Berkoop, of dat van Oosterwoolde en Wolvege tegere. Zoks wodde doe nog wel es nuumd as meugelikhied. Zoe'n bescheiden opzet kreeg gien kaans deurdat we aenlik wel beter wussen. En dat et zo inderdaod niet moeten had, kuj' al gauw zien aj' es wat in et woordeboek ommeblaederen. Niks gien kwaod van Oosterwoolde en Wolvege, mar wat zollen we een boel mist hebben as we oons tot die beide plakken beparkt hadden. Van dat in Noordwoolde en Berkoop *grujjen* veurkomt in plaets van *gruien* in Wolvege en *gruuien* in Oosterwoolde, dat trouwens in Noordwoolde ok veurkomt, tot 20 van de 24 variaanten van et woord *schenneseren*, dat licht tot flink beschaedigen betekent. Om nog mar niet te beginnen over al de uutdrokkings die we dan niet kregen hadden. Et *Stellingwarfs Woordeboek* wodde dus een regionaol woordeboek, daor de dörps- en streekverschillen in te

vienen binnen die in de gegevens tot utering kommen. Van dat is et woordeboek stark vergeliekber mit et grote Drentse woordeboek. [...]
Waoromme hej'm die Nederlaansachtige woorden ok opneumen, wodt d'r mi'j nogal gauw es vraogd. Dat komt omdat we de hiele woordeschat geven wollen en ok an didaktische kaanten docht hebben. Schrievers bi'jglieks willen nogal es weten as ze dat en dat woord in heur Stellingwarfs bruken kunnen. As ze zoe'n woord dan in et woordeboek vienen, hebben ze een steuntien dat dat inderdaod kan. Van Dale he'k bruukt as checkliest om toch mar niks te vergeten dat bi'j oons ok zegd of schreven wodt an woorden, uutdrokkings en zo. Mar niet om uut te vertaelen, zoas een inkelde keer wel docht is. [...]
Wat staot oons nog te doen op et terrein van et woordeboekwark? Dat bin in eerste instaansie 'ofgeleiden'. Eerst moet et algemiene haandwoordeboek Stellingwarfs - Nederlaans nog ofwarkt wodden en et woordeboek Nederlaans - Stellingwarfs krek zo. Veerder onderzuken we de meugelikheden om et grote woordeboek ok digitaal uut te geven. Wat et vaasteleggen van oonze oolde tael anbelangt gaon we netuurlik deur, ik doel dan op anvullings op oons woordeboek. Al et extra's dawwe nog vienen of kriegen holen we mooi bi'j mekeer in een taelarchief. De naodrok ligt op et vaasteleggen van woorden en heur verbienings, mit et numen van de bron of et plak, mar we gaon niet zels meer nao waor et allegeer nog meer veurkomt. De kaans is groot dat d'r over een bepaolde tied genog is veur een aorig supplement. [...]
Et *Stellingwarfs Woordeboek*, vrouwluden en manluden, het een prachtig projekt west, al was et niet altied makkelik. Ik wil dan ok iederiene bedaanken die op wat veur meniere dan ok hulpen het om et allegere veur mekeer te kriegen. Ik kan niet iederiene persoonlik numen, dat zol beslist te vule wodden. Netuurlik, alle infermaantegroepen en aandere, zeg mar losse infermaanten. En de Kemmissie van Redaktioneel Toezicht en de Raod van Advies, in et biezunder Perf. Hermann Niebaum en zien rechterhaand, dr. Jurjen van der Kooi, die oons de hieltied steunden deur wetenschoppelike raod. Dan de beide gemienten en de perveensie, die van et begin van de Schrieversronte of tot en mit de verlenging van de neudige redigeertied oons steunden en die, bovenal, vertrouwen in oons hadden. Ok netuurlik alle bestuursleden die van begin of an in et spier west hebben veur et projekt, en die meer as ien keer heur inzet hebben om de centeraosieperblemen op te lossen. Veerder, nog wat meer in et persoonlike John Bilstra, oonze ict-man, die oons al sund et laest van de jaoren tachtig bi'j naacht en ontiede helpt. En hiel in et biezunder ok mien naoste kollega's Pieter Jonker, die van stonde of an hulpen het in de orgenisaosie en een heufdrolle speulde in et bi'j mekeer kriegen van gelden daor hi'j aanst nog wat over vertellen zal, en Sietske Bloemhoff, die een protte belangrieke gegevens anleverd het, al dan niet uut infermaantegroepen uut et midden van et gebied, en die ok de bijna-laeste versies deurleup veur anvullings en verbeterings. Beide kollega's hebben me beslist ok meer as ze zels beseffen zullen tot 'mentale steun' west. Ok de aandere helpers van et buro van de Schrieversronte bin ik erkentelik. Mien gezin en familie daank ik veur et begrip, as heit weer es al zien vri'je tied in et woordeboek stak. Of zoks veur een gezinsleven now zo verkeerd is, is trouwens hielemaole niet gezegd. Ik las een posien leden op internet van Johan Veenstra dat zok wark arg nuttig is. Et hoolt zoe'n man van de straote, schreef hi'j, hi'j had temeensen nooit gien ondocht van me heurd. Krek, zo was et, Johan. [...]

Uut de toespraoke van Pieter Jonker

In een brief van Dr. Piet Hemminga, de vroegere direkteur van de Fryske Kultuerrie an et bestuur van de Schrieversronte las ik vandeweke dat hi'j oons hier mitmekaander vanmiddag in et ni'je gemientehuus van Stellingwarf-Westaende et volgende toeweenskte: 'Ik winskje jimme een memorabel barren ta, dat syn wjerklank yn in foarnaam part fan de Stellingwerfske mienskip fine mei.'

Daor zol ik graeg an toevoegen willen dat ik hope dat zoks niet alliend gelt veur disse biezundere gebeurtenis hier vanmiddag in Wolvege mar dat zoks ok gellen mag veur de riegel woordeboeken zels. Dat zi'j heur weg vienen meugen in de Stellingwarver gemienschop en dat ze een veurnaem plak holen in et kursuswark, in et onderwies, in de wereld van de schrieveri'je en die van wetenschoppelik onderzuuk. Dat een protte meensken mit aorighied an de Stellingwarver tael mar een protte ommesneupen meugen in dit prachtige, weerdevolle *Stellingwarver Woordeboek*. [...]
Awwe d'r bi'j stillestaon dat driekwat van oonze oorspronkelike infermaanten van et *Stellingwarfs Woordeboek* al niet meer leeft, kuwwe rustig zeggen dat et een groot veurrecht is dat de ofsluting van dit projekt van 29 jaor vierd wodden kan in de anwezighied van de hiele familie Bloemhoff en dan doel ik in et biezunder op et feit dat de beide oolden van Henk, nog de hieltied wonend in Ni'jberkoop, vandaege mit oons dit feest vieren kunnen.
Henk het al angeven dat ik et ok nog even over de centeraosie hebben zol. Woordeboekwark is niet alliend een kwestie van letters, woorden, zinnen en taelriegels, d'r kommen ok ciefers an te passe. En die klinken ok as een klokke, daenk mar es an et tal vri'jwilligersuren van de woordeboekmitwarkers. Ik bin nog an de veurzichtige kaante bleven, mar elke vri'jwilliger stak d'r roem 400 uren in en dan kommen we mitmekaander op 50.000 uren, dat is 1250 warkweken van 40 uren, dat is roem 26 jaor wark. De getallen wo'n nog de hieltied groter awwe die vri'jwilligersuren es op geld zetten zollen. Elk ure een tientien en dan bedoel ik et in guldens, omreden et woordeboek in et gulden-tiedpark veurbereided is. Dan zit we al op een half miljoen gulden, krek lieke vule geld as dat oonze huusvesting in Berkoop in et laeste van 1996 kost het. We kun dus gerust zeggen dat de Schrieversronte deur disse beide projekten miljoenair is. [...]

Perf. Moerdijk het destieds berekend daj' et woordeboek in zes jaoren schrieven kunnen zollen. Hi'j kwam zels naor de Meulehoeve om te kieken en te warken om te zien of zoks haelber was. Al was et een hiel strak schema, et leek doe haelber. De subsidiegevers mossen overtuugd wodden dat ze niet mit een kemele-projekt van doen hadden, dus een projekt daor as de hieltied een ni'je hobbel komt die niet veurzien was. Want zi'j wussen donders goed dat et dan of een protte geld meer kosten gong of dat et woordeboek hielendal niet ofmaekt wodde. Daor was iederiene benauwd veur. Et projekt mos in bescheiden maote wel verlengd wodden en dat kostte netuurlik extra tied en extra geld. Et staot de geldgevers te priezen dat ze tot an et laeste toe dit projekt steund hebben.
Belangriekste financiers weren de gemientebesturen van Oost- en West-Stellingwarf en et perveensiaol bestuur van Frieslaand, et Preens Bernhard Kultuur Foons en de Stichting Je Maintiendrai Frieslaand.
Mar et hadde ok beslist niet kund zonder de steun van de Stichting VSB Foons, de Van Heloma Stichting, de P.W. Janssen's Friesche Stichting, NWO, de Rabobaanken van Wolvege en Buil-Noordwoolde, et Haans Bron Foons, Elf Petroland, de familie D.K. Koopmans en et echtpeer Frank en Rimmy Scheenstra. Al disse instaansies en personen komt grote daank toe, zonder heur steun kon et beslist niet.
Now was dat de iene kaante van et financiële plaetien, de aandere kaante was dat et Preens Bernhard Kultuur Foons uut Amsterdam de geraansie hebben wol dat niet alliend et wark klaor kwam, mar dat ok daodwarkelik et woordeboek in drok verschienen zol. [...]
Waor ze fedusie in hadden dat was dat de heufdsponsor Bank Bercoop niet alliend een flinke dof geld inbrocht veur de boekuutgifte, mar dat die ok borg staon zol veur et uuteindelik in vier dielen verschienen van et woordeboek. [...]
Jim begriepen dat ik niet alliend slim bliede bin mit dat vorstelike bedrag van 30.000 gulden dat we in vier termienen uutbetaeld kregen van Baank Bercoop mar ok mit et vertrouwen van de baank in et bestuur en in mi'j en dat we dat vertrouwen niet be-

schaemd hebben. Et aeventuur is goed oflopen, donkt me, want ik zitte nog de hieltied op 'e stoel van uutgever van et *Stellingwarfs Woordeboek*. Op 5 meert 1991 moch ik de financiële plannen van dit projekt ontvolen hier in dit huus en op 25 juli 1994 moch ik een eerste verantwoording ofleggen doe diel 2 van et woordeboek verscheen. Dat diel 2 is now uutverkocht en mit hulpe van et H.J. Bergveldfoons zal in de loop van dit jaor een kleine herdrok van 50 exemplaoren verschienen. Et geft an dat et *Stellingwarfs Woordeboek* goed verkocht is. Awwe dat een betien goed raomen, kuwwe zeggen dat de verkope zoe'n 100.000 gulden opleverd het. Dat was netuurlik niet genog omreden alle drok- en automatiseringskosten zoe'n 150.000 gulden bedreugen hebben. [...]
Naost die vorstelike bedregen van de heufdsponsor weren d'r ok kleindere sponsors, die financieel mithulpen hebben.
Ik nume ze mit ere:
Rabobaanken Buil-Noordwoolde en Wolvege, Rabobaanken van Oost-Stellingwarf, Friki Plusfood BV Oosterwoolde, Stichting Laandbouwschoelefoons Berkoop, Diddens Translations in Ni'jhooltwoolde, Boekhaandel Zwikstra Wolvege, Liwwadder Kraante, Ni'jsblad Stellingwerf, Uutgeveri'je Van Nieuwenhoven b.v., Rotary Club Oosterwoolde district 159 - club 144, mit respekt veur heur vroggere lid H.J. Bergveld.
Mien daank gelt ok de groep van 23 pattekelieren die een doffien schonken om de uutgifte meugelik te maeken en die hebben ok allegere een uutneudiging had om d'r vandemiddag bi'j te wezen. Dat gelt niet veur de vaaste groep van intekeners want dat weren d'r goed 400 en die passen niet allegere op de Tussenhilde hiere. Toch is et prachtig dat al disse meensken mit grote interesse de uutgifte van et woordeboek volgd hebben. [...]
En et mag overdudelik wezen dat de Stichting Stellingwarver Schrieversronte niet alliend de heufdsponsor, de co-sponsors en de intekeners en de kleinere foonsen daank zegt mar dat et beslist niet kan zonder de steun van oonze beide gemienten en van oonze perveensie. Dat gelt veur et wark in et belang van et Stellingwarfs in et algemien en veur et Taelkundig Onderzuuk Stellingwarfs in et biezunder. De goeie baand mit disse drie overheden, die now al langer as dattig jaor bestaot, en die bestaot niet alliend uut geld geven en mooie woorden, mar die bestaot ok uut inzet, uut vertrouwen en uut warkelike betrokkenhied. En daor zonder kun et Stellingwarfs en de Schrieversronte beslist niet. Daoromme gemienten en perveensie: daank, daank en nog es daank.

Naoschrift van Henk Bloemhoff

Vlak veur, in de loop van en nao de prissentaosie hebben de Stellingwarver Schrieversronte en mien persoon hiel vule fielsetaosies kregen, ok van meensken die d'r spietig genoeg niet bi'j weren en van instaansies die toch even niet vertegenwoordigd wezen konnen. Alle instaansies en alle meensken die oons fielseteerden of op een aandere meniere bliek geven hebben van heur wardering wil ik, ok uut naeme van de Stellingwarver Schrieversronte, bedaanken veur alle hattelikhied bi'j gelegenhied van de ofsluting van dit projekt. 't Was biesterbaorlik mooi.

Lily Köhler

Onveurziene tegenvalers

Drup... drup... drup...
Hoe stief ik de keukenkraene ok dichtedri'j, hi'j blift lekken.
Ik heb d'r gien idee van hoe aj' d'r een ni'j leertien inzetten moeten en bel de loodgieter. Nao twie daegen komt hi'j. Een wat filosofische man die, zo te zien, hiel wat panieksituaosies van verstopte ofvoerbuizen et heufd bieden kund het.
'Mien kraene lekt,' zeg ik en gao alvast aachter et aanrecht staon om zien te laoten hoe arg et is. 'Misschien moet d'r een ni'j leertien in.'
Wat verstrooid wrikt de loodgieter de kraene henne-weer.
'Da's niks meer,' zegt hi'j peinzende. 'Vúsen te oold. Daor moet een ni'je veur kommen, aanders begint et lekken over veertien daegen weer.'
'Hebben jow d'r iene bi'j jow?' vraog ik.
'Nee,' antwoordt hi'j. 'Ik gao wel even naor de winkel om een ni'jen iene te haelen.'
Binnen een half ure is hi'j weeromme.
Hi'j dri'jt de heufdkraene dichte en stalt zien gereedschapskiste op de vloer uut en pakt een tange. Hi'j sjort de oolde kraene henne-weer, geft d'r een beste rok an en... krak!
Wat we allebeide niet veurzien hebben, gebeurt. Et dunne keuperen ofvoerbuisien, waor de kraene an vaaste zit, brekt of.
Now heb ik een bistrokeukentien uut de jaoren '60, dat al lange an vervanging toe was, mit slim onhaandige, piepkleine keukenkassies. Hielemaole aachterin et geutstienkassien, waor et zo donker is as de grotten van Han, zien we de breuk zitten. Op de kni'jen gaon we d'r tegere naor liggen te loeren.
'Hebben jow ok een looplaampe?' vraog ik.
'Nee,' zegt de loodgieter.
Ik pak de schiemerlaampe en richt die op et onheil.
'Tjonge, jonge..., da's now toch ok wat,' zocht hi'j diepe. 'Willen jow disse braander even vaasteholen, dan kan ik d'r beter bi'j om him te solderen.'
Mit zien niet al te jonge lichem wringt hi'j him in de meerst verschrikkelike bochten om zien doel te berieken. Deur et felle locht van de laampe, de hitte van et gas en de grote inspanning gutst et zwiet him langs et veurheufd.
'Zuwwe eerst een koppien thee drinken?' vraog ik medeliedzem.
'Graeg,' zegt hi'j en schuddekopt dan et heufd. 'Et is altied etzelde, mevrouw. Now zol ik om 3 ure bi'j iene wezen die al daegen zit te klaegen dat zien dak zo lekt en now kom ik weer niet op tied. Ik kan jow toch zo niet zitten laoten? Ze snauwen altied tegen me en bin kwaod as ik niet 1-2-3 bi'j ze op 'e stoepe stao. Mar now zien jow et zels. Et leven zit vol onverwaachte tegenvalers.'
Ik nik en zocht en bin bliede dat hi'j nao drie uur ploeteren eindelik de deure aachter him dichteslat.
De volgende dag, as ik de rekening uut de brievebusse hael, moet ik weer an him daenken.
Ik moet €190,00 betaelen. An uurloon, een ni'je kraene en aandere beneudigdheden. Mien loodgieter het geliek.
Et leven stikt van de onveurziene tegenvalers.

Harmen Houtman

'Et fluusterstemmegien van je hatte komt d'r altied bovenuut'

(Vraoggesprek mit Christine Magour-Mulder)

Begin jannewaori, een grieze middag. Ik bin op 'e koffie bi'j Stien van Anne. 'Een naeme die beter past bi'j een Stellingwarver schriefster,' zegt ze zels. 'Toch zetten ze d'r altied mien echte naeme bi'j.' Christine legt an 't begin van et gesprek een klied over de voegelkouwe. De besies bemuuien heur eers te slim mit de vraogen die as ik stel. Now en dan heur ik ze toch nog! Mar wat wi'j' ok, aanderhalf ure overdag in et duuster is lange.

Op 17 juli 2003, de jaordag van heur vader Anne Mulder die in 2002 wegraekte, wodde heur eerste dichtbundel uutrikt. Dat was in de pizzeria in et oolde gemientehuus in Wolvege. D'r weren een peer redens veur om et daor te doen. In 't veurste plak is et de zaeke van heur man Said. Heur heit en mem bin d'r trouwd en heur heit wodde d'r tegenover geboren. Een protte meensken kennen kefé Mulder nog wel.
Et eerste exemplaor van de bundel was veur moeder Wiesje, de dochter van oold-ULO lerer Jannes Nijholt. De dichtbundel *Storm in et leven* is opdreugen an vader Anne.
Et Stellingwarfs is heur as viteminedruppelties in de lepel mit bri'j ingeven, schrift Christine in heur veurwoord. Uut respekt veur heur vader en opa en et gevuul dat ze as ni'je generaosie de tradisie overnemen mos, is ze in 2001 an de kursus Stellingwarfs begonnen. Op 'e basisschoele gong heur et maeken van opstellen al goed of. Ok maekte ze in die tied een boekien mit kleine gedichies, waor ze zels niet zovule meer van wet. Et is in et bezit van heur zuster en die vertelde d'r over.
Op de schriefkursus bi'j Tine Bethlehem ontdekte ze dat ze gedichten maeken slimme aorig vun. Ze het et dichten in me wakker maekt, zegt Christine. Tine leerde heur ritme en et kritisch kieken naor eigen wark. Ok et gevuul, dat ze ét kon, maekte heur zelsbewuster. Ze kreeg drekt positieve reakties. Hoewel ze in et Nederlaans opvoeded wodde, was de kursus anleiding om thuus meer en meer Stellingwarfs praoten te gaon. In een peer jaor tied praot ze now prachtig Stellingwarfs.
Dat pake Jannes Stellingwarver in hatte en nieren was had ze al gauw deur. Toch kan ze heur niet heugen, dat d'r wel es wat van him veurlezen wodde. Wat ze nog wel wet is et geluud van zien hoesten. Vanzels het ze zien boek *Wie hunnig hebben wil...* wel lezen. As ze 't in de MAVO-tied over heur pake had, wussen de meersten nog best wie as dat was. Vader Anne schreef ok in et Stellingwarfs, mar was aorig bescheiden, vertelt ze. Hi'j schreef een peer revue's, o.e. de iesrevue *Koold, hen* in 1990 in Hooltpae.
Nao de MAVO gong Christine naor de HAVO. Vervolgens dee ze een kursus veur medisch sikteresse, mar omdat ze aenlik niet al op heur twintigste an de slag wol, volgde ze daornao de MTRO. Dat is de Middelbaore Toeristische Opleiding in Zwolle. Ze warkt now op een reisburo in Emmeloord.
Heur gedichten ontstaon op verschillende menieren. Soms deur een gesprek waor bepaolde woorden uutspringen of van hangen blieven. Daor ontstaot een bepaold gevuul deur, waor ze dan ommehenne schrift. As veurbeeld nuumt ze et gedicht *Wak*, dat maekt wodde nao een gesprek mit heur moeder en een buurman. Ze hadden et over scheurties die in bepaolde femilie's ontstaon. De buurman zee dat scheurties ok wakken wodden kunnen.

Wak

D'r is in mien hatte
Een wak sleugen
Een inkzwatte leegte
Kolkt d'r uut omhogens
Et liekt krek as
De rit hier ophoolt
D'r is gien veerder
Gien laeter meer

Mar zaachies zocht
Een stille bries
Die dag veur dag
Langs de scharpe ranen
Et gaepende gat
Staorigan dicht

Iens kan de reize
Veerder gaon
As et gat
Weer dichtegruuid is
Mar waor as et zat
Zal altied zichtber wezen
Et wak blift
Een breekber plak

Ok de autorit van en naor heur wark geft nog wel es anleiding tot een gedicht. Zo zag ze es een koppeltien voegels vliegen mit 'wat vremds' d'r aachter an. Dat bleek een plestiek poedegien te wezen. Ze zette de auto an de kaant en schreef et begin van et gedicht *Niks* op. Ze het altied potlood en pepier bi'j heur. Krek as haost elke schriever komt d'r naachs ok wel es wat in heur op. Pas as ze 't opschreven het kan ze weer rustig slaopen. Een tillevisiepergramme kan ok anleiding wezen tot een vas. Een protte gedichten in heur bundel bin gedaachten, heugenissen (herinnerings) en gevulens. Een peer bin om te lachen. Ze speult graeg mit woorden, zegt ze. De tiedsrekte waor een gedicht zien uutaendelike vorm in krigt is hiel verschillend. Zo schreef ze et gedicht *Allienig* in een halve menuut en vun ze dat et of was. Eren bin pas nao weken hielemaole klaor.
Een dichter die heur slim ansprekt, is Willem Wilmink. Ok vint ze dat Ivo de Wijs prachtige

Christine Magour-Mulder.

dingen schreven het. Ze vint dat de laeste van die spraankelende, vrolike vassies schreven het. Ze verklaort dat ze niet altied zovule tied het om te schrieven. Je heufd moet vri'j wezen om d'r echt veur zitten te gaon, zegt ze. Zeuntien Omar van aanderhalf en heur wark vargen ok andacht. In de tied nao de geboorte van Omar nam ze heur veur elke dag een gedicht veur him te schrieven. Al rap wodde dat iene in de weke.
Naost de schrieveri'je het ze de fotografie as liefhebberi'je. Ze zat ok in de jury van de Stellingwarver Schriefwedstried. Een pries waorbi'j leerlingen van et vervolgonderwies een Stellingwarfs gedicht vertaelen mossen. Ze vun et een mooie, mar muuilike opdracht, omdat et et beoordielen van wark van jongeren betrof. Toch staot ze eupen veur as ze heur weer es vraogen.
Ze zegt dat ze aorig wat reakties krigt van meensken, die heur herkennen in de teksten. Ze moet wel an die opmarkings van meensken wennen die heur op straote anholen. Eertieds kenden ze mien vader en zussien goed, zegt ze, mar now kennen ze mi'j ok. Aenlik bin ik wat stille.
We praoten wat over de gedichten in de ni'je bundel. Ik wil weten wat ze bedoelt mit spoekenusten, een woord dat niet in de dikke

Bloemhoff staot. Een veurbeeld van ni'j woordgebruuk. Et bin daenkeri'jgies, waoj' over in kommen te zitten. Hoe meer aj' d'r over naodaenken, hoe slimmer et wodt, verklaort ze. Op dat ere gebruuk van woorden krigt ze wel es kommentaor. Pattie zeggen dat ze et dan meer verhaelties dan gedichten vienen. Ze perbeert heur eigen stiel te vienen en te holen. Bi'j et gedicht *De spinne en de vlinder* valen me de twie laeste riegels op: 'Et gaot niet haand in haand/de liefde en gezond verstaand'. Ze lacht en zegt dat zoks echt uut et leven grepen is. Een nochtere riegel tussen alle lyrische poëzie. Et verstaand kan nog zo hadde roepen, mar et fluusterstemmegien van je hatte komt d'r altied bovenuut, verklaort de schriefster.
De naogedaachtenis an heur vader is deur de hiele bundel te lezen. Pattie vassen die lieken te slaon op dat ofscheid, bin toch daorvéúr al op pepier zet. Et gevuul nao et overlieden het ze verwarkt in een protte gedichten. De lezer kikt as et waore mit in heur hatte, een feit waor ze nog de hieltied wat an wennen moet. Ok in de verhaelen die ze schrift zit altied wat uut heur eigen leven. As zoks wat intiemer wodt, het ze daor altied wat muuite mit. Ik spreek mien wardering uut veur et gedicht *De draod.*

De draod

Deur et leven lopt een draod
Een draod van tied en toeval
Die komt aachter jow an
Die rolt veur je uut
Strak trokken, soms mit kneupen
Is hi'j van binnen uut begonnen
En gaot tot et aende mit je mit
Mar niet iene wet waor as et aende begint
Deur et leven lopt een draod
Een draod van tied en toeval

Boven heur ik et stemmegien van zeune Omar. Hi'j het zien middagslaopien uut. De voegels in de kouwe willen uut et duuster. As ik votgao is et nog lieke gries en triest buten. Toch het et gesprek mit Christine me een lochtpuntien geven. D'r is ni'j en goed telent onder de Stellingwarvers.

Jimmy

Ofscheid

Mit een heufd zwaor van leed en zorgen dot hi'j een poging om uut bedde te kommen. 't Is krek as willen de bienen niet en hi'j het ok last van een vol gevuul in et heufd. Hi'j lat him weer daele valen.
Laot et een leugen wezen. Disse dag mos niet bestaon. Vandaege gaot Riek bi'j him vot. Dit is een scheiding nao ienenvuuftig jaor mit mekeer dield te hebben van heur leven.
Hi'j kikt naor heur. Dit is de laeste keer dat hi'j heur zo slaopende naost him zicht. Hi'j kan heur anraeken, wakker maeken en een tuut geven zonder vremden d'r bi'j. De laeste keer. Vandaege moet zien Riek naor et verpleeghuus. Hi'j mos veur heur beslissen. Een protte meensken hadden heur d'r al mit bemuuid. Zo vaeke was d'r al tegen him zegd dat et niet langer kon. Riek was slim in de warre, heur kotte geheugen was ze al tieden kwiet. Al maonden lopt hi'j mit alle sleutels in de buse. Hieltied moet hi'j d'r omme daenken dat ze niet de kaans krigt vot te lopen. Ommedaenken geven dat ze niet an 't gas kommen kan, alles wat geveer opleveren kan, moet bi'j heur wegholen wodden.
Et laeste jaor het zwaor west. Veural omdat ze him niet meer kent as heur man, heur Driekus. Vaeke zicht ze him as een indringer, iene waoraj' veur oppassen moeten. Zien naeme is al hiel lange niet meer over heur lippen kommen. 't Is een zwaor leven veur him. Onbegriepelik dat een meenske as zien Riek dit overkommen mos.
Now moet ze bi'j him vot. De twiefel slat bi'j him toe. Aj' heur zo liggen zien, zo vredig, een betien aosem uutpuffend, nee, dan zoj' zeggen dat et wel wat mitvaalt. Zoas ze daor ligt, zo lief, nee, dan wil hi'j heur niet kwiet.
'Riek, maegien, we moe'n d'r uut.' Zien aarm slat hi'j om heur henne en geft heur twie dikke tuten. Mit een schok reageert et lichem van Riek. Wild kikt ze om heur henne. Kikt him an.
'Vot jow, vieze kerel. Ik roep mien pappe. Jow meugen hier niet kommen.'
Een dikke vluuk besluut heur praot. Andaon stapt hi'j van bedde. Eerst mar wasken. De thuuszorg zal zo ok wel kommen om Riek in de kleren te helpen. Wat heurt hi'j now? Riek goelt.
'Och maegien toch. Weet ie wat d'r vandaege gebeuren gaot? Vuul ie je daoromme zo verdrietig? Stil mar. Lichtkaans kan et aandere weke ok nog wel.'
Riek lat him begaon. Ze lat et toe dat hi'j heur over et haor strikt. 'Blief nog mar even bekommen.'
Hi'j moet aevenseren. Daolik lopt hi'j nog in de onderkleren as de thuuszorg komt. Ze kun d'r wel in. Ze hebben een sleutel, mar dat is zien ere te nao. Hi'j wil et d'r even over hebben dat hi'j uutstel wil. Hi'j kan et nog wel even anzien mit Riek. Ze hoeven Riek nog niet klaor te maeken veur de verhuzing. Bi'j de veurdeure zicht hi'j een protte reklame liggen. Hi'j buugt him veurover om de kraanteboel te pakken. De belle gaot en de sleutel wodt in de deure steuken. Dan wet hi'j niks meer.
De zuster dot de deure eupen en hoolt Riek tegen die nog een keer de koekepanne op et heufd van Driekus daelekommen laoten wil. Ze zet Riek op et husien en buugt heur naor Driekus. Die ligt d'r wat verstuverd bi'j. Hi'j kikt heur an.
''t Is goed, jow moe'n jow wark mar doen.'

Henk J. Jager

Vis(ken) in Stellingwarf

Vandaege-de-dag leer ik (geboren in 1966) uut et Stellingwarfs Woordeboek (H. Bloemhoff, 1994, 1997, 2001) dierenaemen, plaantenaemen, oolde viswiezen en wiesheden over de netuur (d'r staon zovule mooie veurbeeldzinnegies in). Now ik d'r een hiele protte bi'j leerd heb, verbaosd bin over hoevule et gewone volk wus van de netuur, krieg ik d'r nocht an om d'r over te schrieven... Ik begin mar mit vis(ken).

Weeromme in de tied

Vandaege-de-dag gao ik aenlik amper vot te visken, mar dat het as kiend hiel aanders west. As joongien van een jaor of zesse vong ik mit een nettien van een nylonkouse al **stiekelbaozen** (*tiendoornige stekelbaarzen*), **sallemaanders** (*salamanders*) en **waeterkrobben** *(watertorren)* in een veedrinkpoele dicht bi'j huus. Doe ik wat oolder was nam mien vader me mit te visken. Bi'jtieden viskten we mit et hiele gezin. We hadden daor doedertieds een protte wille van. Thuus droomde ik over grote snoeken en polsdikke **aol** (*paling*). Ok maekte ik tekenings van vissen. Butendat luusterde ik andachtig as ooldere meensken d'r over praotten hoe as ze vroeger viskten. Dan heurde ie soms over oolde viswiezen die al herwertsjaoren uut gebruuk raekt binnen...

Van heuren zeggen

Mien grootvader van Noordwoolde (geboren in 1908, wegraekt in 1988) vertelde over modderen, wat een biezunder primitieve meniere van visken was. Modderen was een waetergaank ofdammen, en dan mos ie daor vervolgens smerig waeter maeken deur op je blote voeten de bojem omme te reuren. Hierdeur raekten de vissen in de soeze, zodat

Jaap Jager mit een snoek van twienentwintig pond.

ze zo uut et waeter schept wodden konnen. Op disse wieze wodde (in de Noordwooldiger vaort bi'jglieks) **snoek**, **aol** en **kwabaol** (*kwabaal*) vongen. Warschienlik wodde de vis d'r wel slimme gronderig deur. Wat dat anbelangt was modderen een nuvere viswieze. Ok vertelde mien grootvader over snoekestrupen. Dat gebeurde mit een strupe van dun keuperdraod an een stok. Mei en juni weren daorveur de beste maonden. Dan staot de snoek naemelik hoge in et - dan nog koolde - waeter om zo op te waarmen in de zunne. Snoeken bin schuw, dat et mos slimme veurzichtig gebeuren. De snoekestruper leut de strupe aachter de stat zakken. Vervolgens wodde de strupe om de snoek henne beweugen tot hi'j krek aachter de kop zat, dan wodde mit 'n rok de snoeke ophaeld... Een oold-buurman uut Noordwoolde be-

weerde alderdeegst een in et waeter staonde snoek mit een hujvörke op et laand gooid te hebben... Diezelde buurman viskte ok mit een **piere** (*regenworm*) op aol. As angel bruukte hi'j een prikke uut de bos. An dit vistuug was de haoke et ienige speciaole visgerei. As liende bruukte hi'j bientouw, as dobbertien een hooltien. Hi'j hadde een peer van zokke angels uutliggen in et kenaaltien dichtebi'j zien huus. Een peer keer daegs keek hi'j d'r evenpies bi'j. Die buurman het zodoende dikke aolen vongen van tegen de tachtig centimeter. Om dat te bewiezen hadde hi'j de vellen van de grootste aolen op plaanken spiekerd...

Jeugdherinnerings

Bi'j oons thuus wodde bi'jtieden zelsvongen vis eten. Die de vis vongen hadde kreeg kompelmenten. Hoe groter de vis, hoe groter de kompelmenten, wat je as kiend een protte motivaosie gaf. Dat ie kwammen graeg mit een dikke vis thuus. Hierover herinner ik me nog een nuver veurval mit een **braosem** (*brasem*).
Et was midden in een hittegolf in 1976. Ik was uut-van-huus bi'j een oom en tante op een boot in de Lende. D'r zol viskt wodden, dat ik hadde mien angels mitneumen. Op een gegeven ogenblik, wiels ik mit een nefien an et visken was, zaggen we dat een opvalend grote braosem hulpeloos op 'e zied in et waeter ommedobberde...
Now weren we niet gek op braosem omreden die stikvol graot zit. Toch hadde mien oom zegd dawwe braosems mitnemen mossen. Kunde zol d'r dan gehakballen zonder graot van maeken, dat dan zollen we d'r allemaole wat van kriegen...
De braosem, hi'j hadde zo wel een slaachtoffer van botulisme wezen kund, hapte benauwd naor aosem. Mit de zieke braosem in et schepnet biwwe naor mien oom toe gaon. Hoe awwe him vongen hadden hewwe d'r niet bi'j zegd. Daor wodde ok niet naor vraogd. De braosem wodde in een leefnet daon. Gelokkig kregen we op et aende van de dag last van oons geweten. Dat doe hewwe toch mar tegen mien oom zegd dat de braosem ziek was. We hadden wel dood wezen kund, wodde oons onder de neuze wreven. Bi'jtieden viskte ik stiekem mit 'n peer smietliendegies op aol. De smietliendegies wodden onder de aovend zet en de volgende morgen vroeg weer ophaeld, wat altied weer spannend was. Now en dan vong ik an een smietliende mit een dood vissien een aole die een pond weug. Soms hadde een kleine aol himzels in de liende smoord en alles hielemaole in de tieze dri'jd.
In de haast van 1977 vong mien vader (geboren in 1937) mit de warpangel een knoert van een snoek in de Lende. Ik, krek elf jaor oold, mos de snoek scheppen. Mar de snoek, die zoe'n meter laank was en twienentwintig pond weug, paste op gien stokken nao in et schepnet. Gelokkig bleef ik op een gegeven mement mit et schepnet aachter et kieuwdeksel haoken. Dat zodoende heb ik de snoek et laand op sleept.
In de zeuventiger jaoren wodde et mode en zet de vis (karper en snoek bi'jglieks) weeromme. In et begin heurde ie daor vremd van op, mar op een gegeven ogenblik wodde alliend nog aol, **snoekbaors** (*snoekbaars*) en zeevis mitneumen.

Naemen, wiesheden en gebruken

List 1 (blz.17) lat zien dat d'r hiel wat Stellingwarver vissenaemen bestaon. Ok bin d'r numensweerdige wiesheden en gebruken van en over vissen bekend. De volgende beschrievings gaon o.e. over die onderwarpen.

Aol

De aol komt as deurzichtige **glasaol** (*glasaal*) de binnenwaeters binnen. Vervolgens gruuit hi'j uut tot een gries- tot gruunbrune vis mit een boek die vies geelachtig van kleur is. De benaeming veur disse levensfase is **rooie aol** (*rode aal*). Overdag leeft de rooie aol verburgen in de modderbojem, vandaor dat de aol ok wel **modderaol** nuumd wodt. De aol begint over de aovend te lopen; in twielochten bieten ze et beste. Aolen die heufdzaekelik

grote dieren vreten (vissen en kikkerds bi'jglieks) hebben een briede snute. Aolen die heufdzaekelik kleine dierties (pieren, slakken, mossels, insektelarven en kreeftaachtigen bi'jglieks) vreten hebben een spitse snute, mar ik weet gien Stellingwarver benaemings veur disse twie soorten. Misschien kan ien van de lezers mi'j daoran helpen!
Nao een verblief van om-de-bi'j vuuf jaor veraandert de aol opni'j. De rogge wodt zwat, de boek zulverwit, de ogen groter en et lichem hadder. De benaeming veur disse levensfase is **schieraol** (*schieraal*). De schieraol trekt hasems weeromme naor de zee om te paaien in de Sarragosso zee (Atlantische Oceaan). As de aol gien gelegenhied krigt om naor de zee te trekken wodt de levensfase as rooie aol verlengd. Veural dieken, sluzen en stuwen keren de weerommereize naor de zee, wiels de gemaelen levensgeveerlik binnen. Ok wodt glas- en pootaol uutzet in waeters die de aol niet uut heurzels berieken kan.

Aolpieper

De **aolpieper** (*grote modderkruiper*) is een kleine vis mit een wat lang, zuver aole-aachtig, lichem en taastdraoden om de bek. De soort is ofhaankelik van waeters waor een dikke modderlaoge in veurkomt, vandaor dat ze krek liekegoed **modderaol** as **modderkroeper** nuumd wodt. Naachs speurt de aolpieper mit zien taasthaoren in en op de bojem naor alderhaande waeterdierties. Overdag leeft de aolpieper verburgen in de modderbojem, daor de leefomstanigheden zuurstofaarm binnen. Hier bruukt de vis alderdeegst de daarm veur aosemhaeling. Bi'jtieden zwemt hi'j naor de oppervlakte om wat locht naor binnen te slokken. Mit fluitend klinkende scheten lat et dier de locht weer vri'jkommen. De naemen **aolpieper**, **piepaol** en **mierkaol** (mierken betekent klaegelik piepen, aemelen) verwiezen daor naor. De aolpieper wodt onrustig van een vlogge veraandering van de lochtdrok en wodde daoromme as weerwikker in een weckflesse hullen. Aj' dan zaggen dat de vis onrustig wodde, was dat een teken dat d'r aander weer op til kwam.

Aolpieper.

Moethond

De **moethond** (*zeelt*) is een vri'j groffe, nogal donkere verschiening mit twie kotte taastdraoden an de bek. Veerder het hi'j een zwatte rogge, donkergrune flaanken en een broonskleurige boek, die wat de kleur angaot geleidelik inmekere overgaon. De moethond wodt zelden an de angel vongen, deurdat hi'j meerstal (veurzichtig) naachs naor eten speurt. Een oolde wieshied ludet: As de vleer bluuit, begint de moethond te lopen. In disse periode het de moethond krek een protte energie verbruukt mit et paaien, waordeur de vis zo graoperig wodden is dat hi'j an de angel vongen wodden kan, dat zodoende.

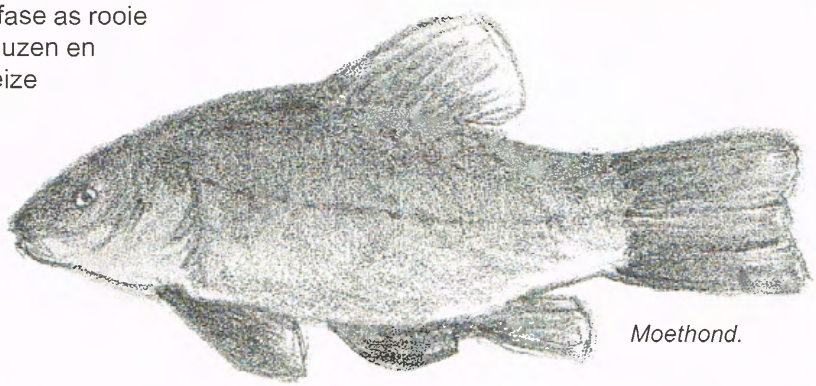

Moethond.

Vroeger wodde de moethond veural stoofd opeten. Evenzogoed bin d'r goenend die beweren dat de moethond gronderig smaekt. Pattie meensken geleufden alderdeegst dat de moethond et waeter zuverde en hullen d'r daoromme iene in de regenbak.
In Ni'jberkoop en Makkinge wodt mit moethond wat aanders, **meun**, (*kopvoorn* en/of *winde*) bedoeld.

Snotterpost

De **snotterpost** (*pos*) is een gedrongen, baorsachtige vis. De soort leeft in roem waeter mit een schone onderwaeterbojem, bi'jglieks in kenalen. De vis wodt bi'j oons meerstal niet groter as een centimeter of vuuftien. Wat dat anbelangt is hi'j de muuite van et vangen niet weerd. Toch wil et dier meraokels best bieten. Volgens goenend is et vangen van de iene nao de aandere snotterpost alderdeegst een teken dat d'r weinig aanders vongen wodden zal. Een verklaoring hierveur is dat snotterpost leeft in grote schoelen, waordeur ieder individu een protte konkereensie het. Die d'r et vlogste bi'j is het de prooi. Snotterpost slokt alle vreten daoromme votdaolik deur. Om die reden is de vis muuilik van de haoke of te kriegen. Vaeke overleeft et aarme diertien et van de haoke haelen niet. Ok haokt snotterpost vanwegen de stiekelige boogvinne in de visnetten vaaste. Daordeur hebben de meerste viskers een hekel an snotterpost, wat in de verschillende (scheld)naemen tot utering komt (zie list 1).

Snoek

De snoek is een bekende en indrokwekkende zuutwaetervis. Veur snoek gelt: Roezig weer is snoekeweer. De snoek zol dan feller op aos bieten. Ok biet een grote snoek aanders as een kleine snoek. Grote snoek trekt et aosvissien meerstal naor de midden toe en kleine snoek meerstal naor de kaante onder de vilten. Vervolgens staot de snoek een schoffien stille om et vissien deur te slokken. In de (veur)zoemer staot de snoek pattietoeren hoge in et waeter om him op te waarmen in de zunne, waor as de snoekestruper gebruuk van maekte. As d'r dan een wolke veur de zunne schoft, zakt de snoek weer wat dieper vot. Naor disse weersreaktie verwiest: De snoek die naor de bojem zakt, is wisse dat hi'j regen pakt (veurspelt regen).

De veraanderings

In de 20e ieuw bin bepaolde vissoorten in tal stark aachteruut gaon. De kopvoorn, een soort meun, is in Stellingwarf warschienlik uutsturven deur de versmeriging van et waeter. De kwabaol is in Stellingwarf zowat, of ok al hielemaole, verdwenen deurdat de revierties niet meer buten de oevers kommen.

Braosem.

En disse soort had zien paaigebied bi'j oons juust op laand dat de hiele winter deur onder waeter ston. De kwabaol paait naemelik midden in de winter.
De aolpieper (in dit geval *grote en kleine modderkruiper*) is now bescharmd bi'j de wet, mar is evenzogoed aachteruutgaon. Ok kan ik me herinneren dat in vaorten en sloden bi'jtieden alle vis doodgong deur de versmeriging in kombinaosie mit et verlegen van et waeterpeil. Warschienlik is deur die verlegings ok et tal aol, moethonnen en snoeken minder wodden. Toch is d'r niet allienig aachteruutgaank. Zo het de braosem him zo stark vermeerderd dat et waeter troebel wodden is deur de grondelende braosems. D'r kommen ok ni'je vissoorten bi'j. In de 20e ieuw komt hier bi'jglieks de snoekbaors veur, eerder was dat niet et geval. Oflopen jaor wemelde et in de Schaopewaskersdobbe bi'j Else van de uut Noord-Amerike stammende **zunnebaos** (*zonnebaars*), die neffens de deskundigen alle **dikkoppen** (*kikkervisjes*) en larven van (zeldzeme) **wrattebieters** (*libellen*)

opvret. Warschienlik het de ien of aander hier zien pronkvissies loslaoten, waornao die heur stark vermenigvuldigd hebben. Om de exotische baosies weer kwiet te raeken mos de dobbe alderdeegst leegpompt wodden. Intied bin d'r ok ni'je leefwerelden veur vissen maekt, zoas weterings, diepe zoeggatten, ni'je petgatten (bi'jglieks in de Rottige Miente en et Braandemeer) en 'verzeupen' laand, zoas de Lendepoolder. Gelokkig is ok de kwaliteit van et waeter weer wat verbeterd. Wat wel almar ofnemt is et gebruuk van Stellingwarver vissenaemen en viswiesheden, krek zoas et gebruuk van tal van (aandere) plaante- en dierenaemen. Ok al staon ze netties in et Stellingwarfs Woordeboek, ze wo'n deur de schrievers amper bruukt. Wat dat anbelangt zol d'r vule meer in et Stellingwarfs over de netuur schrevenwodden moeten. En ik? Ik wil weer vaeker vot te visken!

List 1. Stellingwarver vissenaemen

aol, aole, glasaol, modderaol, rooie aol, schieraol, schiere aol, schieren ▪ *paling*
aolpieper, aolepieper, mierkaol, modderaol, modderkroeper, modderkruper, piepaol, poetaol ▪ *grote* en/of *kleine modderkruiper*
baors, baos ▪ *baars*
blei ▪ *kolblei*
braosem, brasem ▪ *brasem*
gooldvis, goudvis ▪ *goudvis*
hering, herink ▪ *haring* (zeevis)
kabbeljauw ▪ *kabeljauw* (zeevis)
karper ▪ *karper*
kwabaol, aolkwabbe, kwabbe ▪ *kwabaal*
mekreel, makreel ▪ *makreel* (zeevis)
meun, moethond ▪ *kopvoorn* en/of *winde*
moethond, moet, moetvis, zeelte ▪ *zeelt*
puutaol ▪ *puitaal* (zeevis)
rietvoorn, rudevoorn ▪ *ruisvoorn*
snoek ▪ *snoek*
snoekbaors ▪ *snoekbaars*
snotterpost, pos, schele pos, schelen, snotpost, snotposte, snotrepos, snotrepost, snottebaos, snottepos, snottepost, snottepot, snotterbaosien, snotterpos, snotterposter, snotterpot ▪ *pos*
spiering ▪ *spiering*
stiekelbaos, stiekelbaors ▪ *tiendoornige stekelbaars*
voorn ▪ *blankvoorn*
zunnebaos ▪ *zonnebaars*

List 2. Woorduutleg

botulisme: waetervergiftiging deur ofscheidings van bakteries, wat gebeuren kan as voedselriek oppervlaktewaeter deur zoemerweer aorig waarm wodden is
grondelen: de vis gaot mit de bek in de bojem henne-weer op zuke naor vreten
gronderig: naor grond (modderig) smaekend, van vis
smietliende: in dit geval een visliende die mit een penne in de wal vaastezet is
verzeupen laand: laand dat deur et stopzetten van de bemaeling de hieltied onder waeter staot
vilten: drievende laoge oeverplaanten
weerwikker: in dit geval een dier die mit zien gedrag een weersveraandering veurspelt
zoeggat: biezunder diep waeter dat deur et winnen van bouwzaand ontstaon is

Koosje Hornstra

Zingen

Veur zingen
moej' in harmonie leven
mit jezels en de wereld om je henne

Veur zingen
moej' in de karke wezen
mit de dominee en liest op zundag

Veur zingen
moej' kiender hebben
mit hoge, zuvere stemmegies

Veur zingen
moej' teksten bedaenken
mit aanderen saemen in een revue

Veur zingen
moet et diezig wezen
mit geluden daor zachies deurhenne

Veur zingen
moet et morgen wezen
mit kraekerige stemme, amper bruukt

Veur zingen
moej' gelokkig wezen
uut volle bost, dan jubel ie et uut

Sietske Bloemhoff

Et Kroontien

In et schoelekraantien Uut de buse, *dat bedoeld is veur de middenbouw staot ieder keer een verhael. Vaeke bin dat verhaelen over et maegien Anna en heur hond Kellie die van ondergetekende binnen. Een schoffien leden vreug ik, om wat meer ofwisseling te kriegen, in dit blad as d'r meensken nocht hadden om krek as mi'j, ok veur kiender van zoe'n jaor of negen, tiene te schrieven. Veul reakties kreeg ik, jammer genoeg, niet.*
Mar wel van Ronja. Van die schriefster kreeg ik een peer mooie verhaelen en iene daorvan hebben jim al es in disse rebriek lezen kund. Dit keer kun jim et twiede verhael van heur lezen. Wie wet vietert et aanderen weer an om mi'j ok es verhaelties of riempies veur disse leeftiedsgroep toe te sturen! (sab)

Een vri'je middag

(Een verhael van Ronja)

'Mem, memmie? Et is zok mooi weer. Meugen we vanmiddag piknikken in de bos? Mag et, mem?'
Ina en Pieter kieken mem ofwaachtend an.
Zol et meugen? Gelokkig, mem nikt.
'Enne... maekt mem dan broties en ranja veur oons? Ik daenke dat Henk en Kees-Jan ok wel mit willen,' zegt Pieter.
'Dan vraog ik Sieteke en Hillie,' ropt Ina. 'Het mem wel zoveul brood?'
Mem zegt dat et wel in odder komt.
Middags om een uur of twieje kommen de kammeraoties d'r an. Ze hebben allemaole wat mitkregen van heur mem. Stokkies komkommer, een peer appels, een poede chips en een stok of wat milky ways. Pieter het van mem een oolde deken kregen, daor kun ze mooi op zitten.
'Niet te veer de bos in en bi'j mekere blieven en veur et eten weer thuuskommen,' waorschouwt mem nog, en dan zet et spul of.
Ze weten een mooi plakkien dat niet te veer vot is. Daor kuj' hiel mooi speulen, tikkertien en votkroepertien en zo. As ze waarm en muui binnen van et speulen, leggen ze de deken onder een oolde denneboom. De takken hangen naor onderen, dat et liekt krek as zitten ze onder een gruun dak. Ina legt een theedoek op de deken en daor wodt de etensboel op uutstald.
Inienen stikt Kees-Jan de vinger op.
'Stil es,' zegt hi'j, 'heuren jim dat ok? Krek as jankt d'r wat.'
Ja, now heuren de eren et ok. Wat zol dat wezen kunnen? Grif gien knien of een haeze, die maeken niet zokke geluden. De jongen willen wel even kieken.
'Mem het zegd dawwe bi'j mekaander blieven moeten,' zegt Ina, 'en ok niet te veer de bos in gaon meugen.'
Tja, dat is een perbleem. Hoe lossen ze dit op?

Henk het een goed plan. 'Weej' wat we doen? De maegies blieven hier, en wi'j gaon zuken. Hebben jim allegere een buusdoek bi'j jim? Die bienen wi'j dan om de zoveul meter an een boom, dan kuwwe altied de weg weerommevienen. As et te lange duurt, moe'n jim roepen gaon, dan kommen wi'j weer op dat geluud of.'
En zo gebeurt et. De jongen klauteren over boomstronken en deur gröppies. Now en dan moe'n ze om een brummelpolle henne. Iederkeer as ze een buusdoek an een boompien bienen, luusteren ze even as ze de goeie kaante nog opgaon. Hoe dieper ze de bos inkommen, hoe donkerder et wodt. Et blaederdak is hier zo dichte dat de zunne d'r amper deurhenne kommen kan. Ze zien grote mieghummelbulten, daor gaon ze mit een

boge omhenne. Veur mekere willen ze niet weten dat ze eins wel een betien benauwd binnen. Henk het een grote takke oppakt. Daor trekt hi'j de hieltied een dikke strepe mit in de grond. Hi'j wil niet verdwelen.
Et geluud komt al dichterbi'j. Wat zol et tochwezen? Zol et misschien een vos wezen? De jongen hebben nog nooit een vos in et echt zien. Ze hebben d'r gien idee van hoe groot zoe'n beest is. Net zo groot as een flinke hond, daenken ze.
Inienen zien ze wat bewegen. Veurzichtig gaon ze veerder. Wat zit daor bi'j die iekenboom? Daor zit een bruun besien. Toch een vos? Och heden, nee. Et is een hontien. Mit een dik touw zit et an de boom vaastebunnen. As et de jongen zicht, hoolt et op mit janken. Et hoolt et koppien wat schieve en et stattien kwispelt henne-weer. 'Maek mi'j now los, ik vien et hier niet aorig,' liekt et zeggen te willen.
'Et is nog mar een puppie,' zegt Kees-Jan. Bi'j him hebben ze thuus ok honnen, dat hi'j kan et weten. 'We maeken et touw bi'j de boom los, want as we et hontien losmaeken, lopt et misschien vot en dan kan et wel verdwelen,' zegt hi'j.
Dan beginnen ze an de weerommereize. Et hontien lopt gedwee mit. Ze bin net bi'j de dadde buusdoek as de maegies beginnen te raozen. Et duurt heur zeker te lange.
De jongen roepen weeromme dat ze d'r ankommen. Evenpies laeter zit et hiele spul weer op 'e deken. Sieteke voert et hontien stokkies brood.
'Wat gemien,' zegt ze, 'om jow zo aachter te laoten, vaastebunnen an een boom. Wie dot zoks now? En ie bin zoe'n lief hontien.'
Hillie aait et besien over de rogge, wat zol ze graeg een hontien hebben willen.
'Van wie zol et wezen? Zollen we et holen meugen? En mag ik et dan hebben, as et temeensen mag van mem?' vragt ze.
De eren overleggen even. Ze hebben allemaole wel een troeteldier. Een hond of knienegies of een kavia, mar 't is waor, bi'j Hillie thuus hebben ze gien dieren.
'Is jow mem soms allergisch?' vragt Pieter. Daor wet Hillie niks van. Ze besluten dat et hontien mitgaot naor Hillie en as et niet mag van heur mem, dan kun ze altied nog zien. Drok praotende stappen ze weer op 'e fiets. Et hontien komt in een grote tasse bi'j Pieter aachterop. Et liekt d'r zuver wel nocht an te hebben.
Hillie heur mem staot wel even reer te kieken. Zomar een hontien. Et besien kikt heur vraogend an. Et stattien wiebelt dat et een lust is.
'Now, veuruit dan mar,' zegt mem. 'Mar ie moe'n wel helpen mit et uutlaoten en zo, ok as et es gien mooi weer is.'
Dat belooft Hillie grif. Ze is zo bliede, ze tuut heur mem op beide wangen.
Kees-Jan gaot hadde naor huus. Ze hebben daor nog een maantien staon dat veur heur eigen honnen te klein wodden is. Even laeter is hi'j d'r weer. Mit de maande, een deken en ok nog wat honnebrokkies. Hillie het een oold bod vunnen, daor dot ze wat waeter in. Et hontien het dust.
'Hoe gaoj' him numen, Hillie,' vragt Ina.
'Wiebelstattien zol wel goed bi'j him passen.'
Mar dat vint Hillie te lange: 'Wiebelstattien, hier', en et hontien is ondertied de diek al uut. Et moet een kotte naemen wezen.
'Ik nuum him Juno,' zegt ze, 'want we hebben him in juni vunnen.'
Ja, daor kan iederiene vrede mit hebben.
'Juno, Juno, kom es hier,' roepen ze.
Et hontien luustert nog niet arg goed. Mem zegt dat dat wel komt. Hillie moet et iederkeer as ze him eten geft mar bi'j die naeme roepen, dan went et d'r gauw genoeg an.

Aovens ligt Juno in de maande bi'j Hillie op 'e slaopkaemer. Mem het d'r een oolde trui van Hillie in legd, dat is lekker waarm. Juno het him d'r hielendal indri'jd. Et duurt mar evenpies en dan bin ze allebeide in de slaop. Waor zollen ze van dromen?

* * * * *

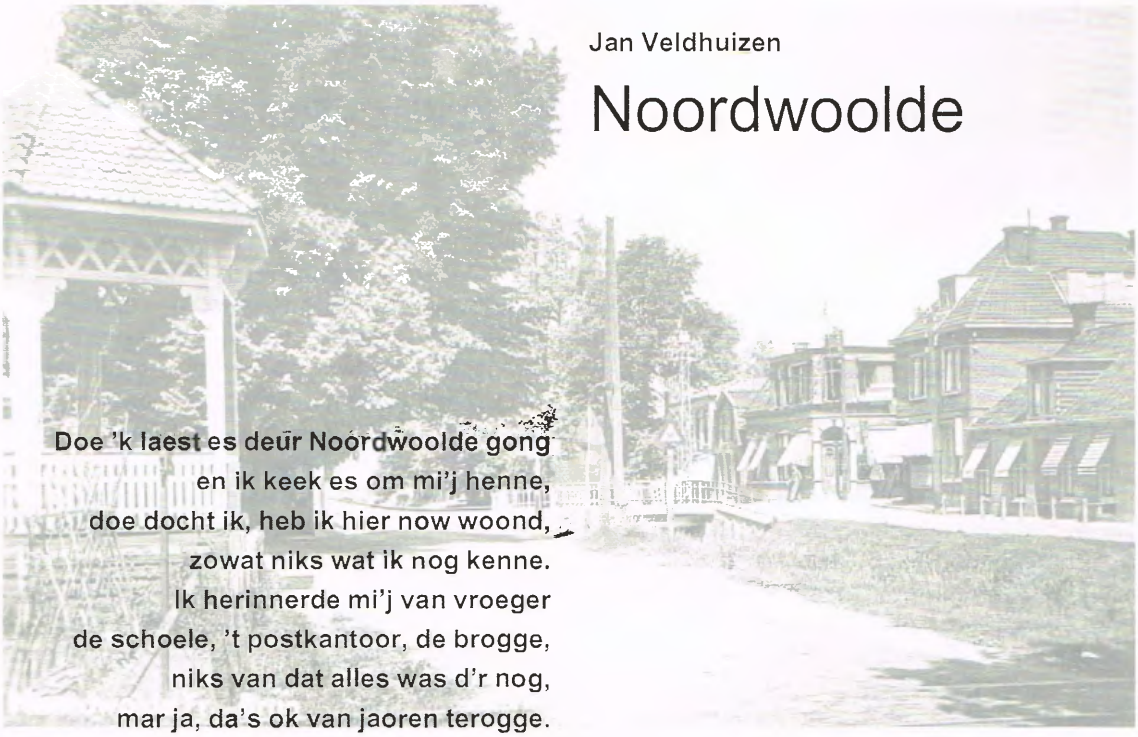

Jan Veldhuizen

Noordwoolde

Doe 'k laest es deur Noordwoolde gong
en ik keek es om mi'j henne,
doe docht ik, heb ik hier now woond,
zowat niks wat ik nog kenne.
Ik herinnerde mi'j van vroeger
de schoele, 't postkantoor, de brogge,
niks van dat alles was d'r nog,
mar ja, da's ok van jaoren terogge.

Veertig jaor leden gong ik vot,
mar now wa'k evenpies weeromme.
Ik keek nog es in de ronte en docht
waorveur bin ik hier, waoromme?
Et hiele dörp dat was veraanderd
Ze numen dat moderniseerd,
now, veur mi'j had dat niet hoefd,
meer was mi'j et oolde weerd.

En doe ik nog wat wieder gong,
van 't centrum naor et noorden,
doe zag 'k daor De Miente weer,
da's haost niet te verwoorden.
De oolde Miente was niet meer
de heide mit struken en mit poelen.
Alles was vot, dat dee mi'j zeer,
ik kon d'r haost wel omme goelen.

Alles was daor slim veraanderd,
overal weren bomen plaant.
Gien huzen stonnen meer in 't veld,
gien patties gongen meer deur 't laand.
Nee, van alles uut mien jeugd
was daor niet vule bleven,
al et oolde was 'verni'jd',
zoas dat vaeke gaot in 't leven.

Et was hier zo hiel aanders, vremd,
was dit now echt et zelde laand?
'Nee,' zeden mien gevulens,
'ja,' zee mien verstaand.
Ik keek nog ien keer om mi'j henne,
'k heb evenpies stille, in gedaachte staon.
Ik bin verdrietig in de auto stapt
en weer naor huus toe gaon.

W.H. de Vries - historikus '40/'45

De oorlog in de Stellingwarven - 46 -

8 april 1944

We slaon de Amerikaanse repotten van die dag eupen en dan lezen we weer over een hoop drokte in de locht. Die dag gaon vanuut Engelaand 644 bommewarpers de locht in veur et bomberderen van een hiele riegel vliegvelden in Duutslaand. As bescharming gaon mar evenpies 805 jachtvliegtugen mit. In Nederlaand wodde et doe Duutse vliegveld Twente ommeraek naokeken en et N.S.-repot van die dag dee tiedinge van et beschieten van treinen tussen Winschoten en Ni'je-schaans en tussen Goor en Markelo.
Iene van de jachtvliegtugen zol niet weer in Engelaand weerommekommen, mar zien aende vienen bi'j Haulerwiek. Et gong om de North American 'Mustang' P51 mit de mooie naeme 'Bobby Lou', en die was van de 355e Fighter Group. Op de rompe stonnen zeuven haokenkruzen. Dat was et bewies dat de piloot zeuven Duutse vliegtugen daele-scheuten hadde. Mar now was hi'j zels an de beurt, de piloot kwam omme bi'j Haulerwiek. Zien naeme was 1e luitenant James B. Dickson. De jaeger ontplofte in de locht nao een gevecht mit een peer Duutse jaegers en kwam in stokken en brokken daele tussen Haulerwiek en De Haule op een stok bouwlaand bi'j een peer huzen waor doe de families Hof en Veenstra woonden. De piloot lag vlak bi'j de Scheidingsreed. Hi'j hadde niet de kaans kregen om mit de parresjute te ontkommen en zat nog vaastegaaspt in zien vliegerstoel. Deur de ontploffing was hi'j mit stoel en al uut et wrak slingerd. De moter kwam hielemaole bi'j de Elleboogsvaort te lane op et laand van Mindert de Boer.
Dickson wodde begreven in Haulerwiek op 11 april 1944 en daor vunnen we nog een repot van. Daor staot in dat de begraffenis zonder militaire eer plakvunnen hadde en bi'jwoond wodde deur de heer Bontekoe, burgemeester van Oost-Stellingwarf en de plaetselike predikaant ds. Meyering. Van de Duutse kaant weren d'r een onderofficier en twie soldaoten, die belast weren mit de bewaeking van et stoffelik overschot en de wrakstokken van et vliegtuug. Van de pelisie weren anwezig de onderluitenant van de massiesee uut Oosterwoolde - een naeme wodt niet nuumd - en de verbalisaant, heufdwaacht-meester van de massiesee Tjomme Bleeker. De burgers van Haulerwiek mochten tiedens de begraffenis niet op et karkhof kommen, mar stonnen aachter de hede de laeste eer te bewiezen.
Neffens de intied overleden Haulerwieker Bert van den Berg is d'r nao de oorlog nog al reer mit et stoffelik overschot ommesleept, want neffens him is de piloot nao de oorlog deur de Amerikaanse Identifikaosiedienst opgreven veur identifikaosie. Waorom dat gebeurd is begriep ik niet; de repotten van de pelisie wezen toch bi'j de begraffenis al uut dat de naeme bekend was. Van den Berg schrift letterlik dat et lichem in een daorveur bestemde zak daon is en mitneumen naor Grunningen en daor herbegreven is bi'j de Sterrebos. Daor is et laeter weer opgreven en naor de centraole Amerikaanse begreefplaets in Margraten brocht. Doe hadde de piloot nog gien rust, want hi'j is laeter nog weer over-brocht naor Amerike.
Op et begreefplak van Haulerwiek staot een monement, waor ok de naeme van 1e luitenant James B. Dicksom op veurkomt.
Op zundag 26 november 1944 was et weer raek boven Haulerwiek. Ik schrieve daorover in mien boek:

Een haastige zundag in november 1944

Een druilerige, kille zundag, de 26e november

1944, in Haulerwiek.
De meensken die naor de karke west weren, zatten heur thuus wat op te warmen an een kop surregaatkoffie. Et was niet zo waarm west in de karke. Ok daor kregen ze te doen mit de weinige veurraod an branige. Mar zundag of gien zundag, karke of gien karke, braandstof of gien braandstof, de oorlog gong onverminderd deur. Zo ok de oorlog in de locht mit al zien angstanjaegende lochtgevechten, ok boven oonze regio.
De Duutse eskaders jachtvliegtugen begonnen liekewel in et laest van 1944 al belangriek an weerde en tal minder te wodden deur de schrikbaorende verliezen in de stried tegen de allieerde drommen vliegtugen die overkwammen. Ok op disse zundag, de 26e november 1944, zol et Duutse lochtwaopen, op een peer nao, honderd jaegers verspeulen. Allemaole van et type Messerschmitt BF109 en Focke Wulf FW 190. Veur et merendiel kwammen ze daele in Duutslaand. Om even nao half twaelf gebeurde et boven Haulerwiek en omgeving. D'r was niks te zien deur de grauwe, dichte locht, mar te heuren des te meer. Ononderbreuken was daor et deurdringende gebrom van fermaosies Amerikaanse bommewarpers. Neffens inkelde getugen kwammen de vliegtugen om et middagure henne al anvliegen uut et oosten, alweer op de weerommevlocht naor Engelaand. Dit liekt oons aenlik nogal onwarschienlik, omreden de doelen die dag centraol in Duutslaand laggen. Mar hoe dan ok, van een lochtgevecht wodde niks verneumen, en ok niet van schieten boven de wolkens. Toch was d'r inienen dudelik heurber een bommewarper in hoge nood, en hi'j kwam wel degelik uut et oosten anvliegen. Laeter dee blieken dat dit toestel op de hennereize zwaor beschaedigd was en nog mit explosieven an boord an de weerommereize begonnen was, in de hope Engelaand nog te haelen. Op et mement dat et angstanjaegende gegoel van de moters van dit naor beneden kommende toestel heurd wodde, weren de bemanningsleden al mit de parresjute uut et vliegtuug sprongen. Ze kwammen hiel verspreid daele, o.e. in Veenhuzen, ten noorden van de strafkelonie, bi'j Een, Allerdsoog en de laesten bi'j Haulerwiek.
Temeensen twie d'r van wodden grepen deur de laandwaacht. De eerste was de navigater, 1e luitenant J.C. Weisgarber. Hi'j wodde pakt deur de laandwaachter Slagter uut Zevenhuzen bi'j Een-West. De twiede die arresteerd wodde was de boekkoepelschutter Staff sergeant R.T. Anderson, ok deur de laandwaacht. Dat gebeurde bi'j Noordwiek in de gemiente Marum. De dadde die nao een dag of wat bi'j Norg nog pakt is, was de radiotillegrafist technical sergeant R.P. Pratt. De andere zesse konnen allemaole onderduken en bin allemaole deur de ielegaliteit vothulpen.
De bommewarper kwam intied inienen op de neuze staonde uut de wolken duken en knalde uut mekeer vlak onder de grieze locht. De brokstokken kwammen daoromme hiel verspreid daele in de laanderi'jen ten zuden van Haulerwiek. Een groot diel vul op laand van veehoolder R. Dijkstra, mar ok weren d'r brokken op et laand telane kommen van Van der Veen en bi'j et begreefplak. Uut de stokken en brokken wodde al gauw opmaekt, dat dit restaanten weren van een vliegtuug mit vier moters en dat et een Amerikaan west was. De stokken verwrongen iezer weren dan ok van de boeing Fortress B 17 G, mit febrieksnommer 42-37913, van et 323e bomb. Squadron, letters OR, heurende bi'j de 91e bomb. Group en opstegen van vliegveld Bassingbourn in Engelaand. De bemanning beston uut tiene en soms uut negen bemanningsleden. In dit geval dus uut negen man. Aachter Veenhuzen kwammen drie parresjutisten te lane. Dit weren techn. sergeant M.D. Barker, de bommerichter, dan de boordwarktuugkundige techn. sergeant O.D. Reed, die ok roggekoepelschutter was en tot slot de ziedloekschutter Staff sergeant R.A. Trombley. Hi'j was gewond an een bien. Ze bin alle drie hulpen deur de femilie Woering in Veenhuzen. Bi'j toeval kwammen we aachter de veerdere lotgevallen van Trombley, doe we in De Lemmer een gesprek hadden mit mevrouw De Bruin, de wedevrouw van Dirk de Bruin, de distriktsopperaosieleider, een

Tiedens de onderduukperiode van de beide piloten bi'j de fem. Russchen in Donkerbroek-West het de 2e piloot 2e luitenant S.E. Johnston zien tekentelent as karikatuurtekener hielemaol uutleven kund.

Linksboven: Johnston tekende zeune Rense Russchen as cowboy.
Linksonder: Jannes Russchen melkt, neffens Johnston, de koe veur de knienen.
Rechtsonder: Dezelde zeune hadde verkering in Wolvege, hi'j kwielde van et vrouwelik schoon.

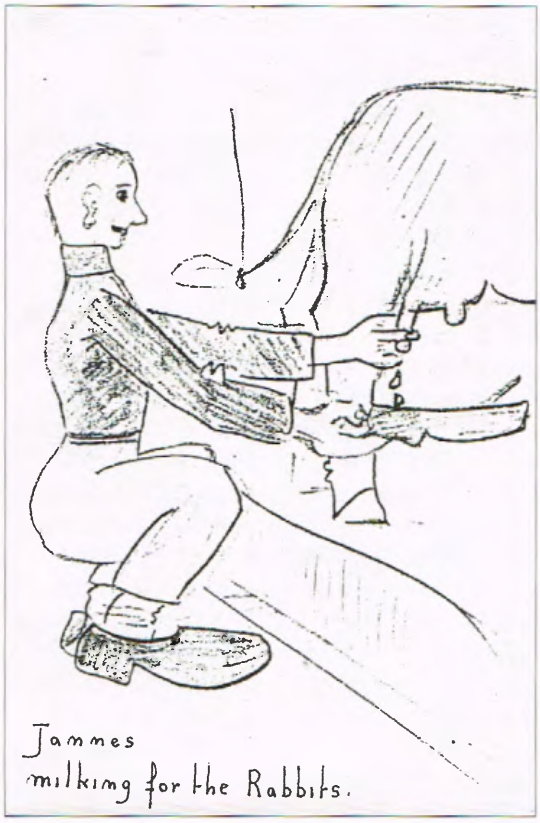

naeme die in de ondergroonse (veur en tiedens de bevri'jding) een begrip was, mar dan zal de lezer *De regio tiedens de twiede wereldoorlog* lezen moeten as hi'j of zi'j daor meer van weten wil. Uut et onderhoold mit disse vrouw bleek dat de nuumde sergeant uuteindelik terechtekwam bi'j de ondergroonse in Ni'jeschoot/Ooldehaske en heur alle steun verliende. We kregen alderdeegst een adverteensie in hanen uut een Amerikaanse kraante uut de oorlogsjaoren, waoruut bleek dat in Amerike de tiedinge ankommen was, via et Rooie Kruus, dat sergeant Richard A. Trombley vermist was.
De aandere parresjutisten weren de 1e piloot, 1e luitenant J.R. Stevens en de 2e piloot, 2e luitenant S.E. Johnston. Zi'j kwammen daele in Haulerwiek en et Maandeveld, en hebben nog onderdeuken zeten bi'j de femilie Russchen op Donkerbroek-West. Ze hebben laeter ok nog bi'j de femilie Logtmeyer in Stienwiek onderdeuken zeten. Tot slot kwam Staff sergeant H.M. St. George, de steertschutter mit de parresjute terechte bi'j Langelo in et Noordseveld. Hi'j het nog een tietien onderdeuken zeten in de kezerne van de gestichtswaacht in Veenhuzen. Laeter is hi'j over de Iessel brocht, zogenaemd as gevangene deur een gestichtsveldwaachter in uniform. Hi'j deuk onder in Utrecht. Barker en Reed hebben ok nog onderdeuken zeten in Ooldehoorn bi'j de femilie De Vries, aachter bakkeri'je De Vos.

In al dit onderbrengen van disse buterlaanse onderdukers het de annemer Van der Meer uut Donkerbroek een hiele grote rolle speuld. Vule laeter, op 22 april 1995, vun W. v.d. Ploeg uut Donkerbroek mit de detektor op de vroegere iesbaene van Haulerwiek een zulveren aarmbaand mit de inskripsie: R.A. Trombley, Legerno 11056622 en op de aachterkaante 'Love Peggie'. Deur de ontploffing moet de aarmbaand votslingerd wezen, mar hi'j het de weg naor de eigener in Amerike wel weerommevunnen. Dit laeste mit daank an Sander Reinders uut Haulerwiek, die hier een grote bemuuienis in hadde.
In mien boek op bladziede 104 schrief ik dat de sergeanten Barker en Reed in Ooldehoorn de bevri'jding mitmaekt hebben. Dat bliekt aachterof niet hielemaol te kloppen. Van daor bin ze naor Lippenhuzen gaon naor pelisieman Johannes Krol. Hi'j hadde een moter mit zijspan. Op 14 april 1945 gongen ze mit 'n drienend op die moter, en alle drieje mit een waopen, richting Beetsterzwaog. Bi'j de driehoek was et liekewel inienen: 'Ofstappen!!!' Kontrole van drie Duutsers. Krol gaf een seintien en de beide Amerikanen scheuten en doe was d'r nog iene Duutser over, en die geleufde et wel. De beide Duutsers die now op IJsselsteyn begreven liggen, weren Josef Göbl en Alfred Schlager. Ze weren 17 en 16 jaor oold.

W. de Jong

Wat niet weet, wat niet deert

Jannes zat lekker te smikkelen. Zien moeke had een keek bakt en hi'j moch de beslag-panne uuthemmelen. Hi'j dee niks liever. Wat dat betrof kon zien moeke gien keken genog bakken.
Ze woonden in een klein dörpien, now ja, een dörpien koj' et aenlik niet numen. Et was een karke mit een peer huzen d'r ommehenne. Aenlik meer d'r tegenover. Et was daor zaoterdagsmorgens zo stille, dat aj' dat niet wend weren wel daenken konnen dat d'r gien leven in et hiele dörpien beston. Mar dat was niet zo, heur, dat vul wel wat mit.
Et aende van de smikkelperti'j kwam in zicht. Onderin de panne zat nog een klein betien. Jannes keek d'r nog es goed naor, en vun et een betien vremd. Dat was gien beslag, dat was een roepe, een maelroepe. Hi'j kon wel koren.
'Moeke, moej' es kieken, een maelroepe,' reup hi'j.
De hiele huusholing kwam d'r bi'j staon en iederiene was van slag. Een prachtig mooie keek, net uut de ovend en now dit. Niet iene zol d'r een tane inzetten willen, en dat om die iene smerige roepe. Zunde toch.

Op zundagmorgen gong Jannes meerstal wat uut fietsen. Hi'j dee zo zien rontien. Hi'j hadde d'r thuus niks van zegd waor hi'j henne zol, dat wussen ze zo ok wel.
Et mos al hiel min weer wezen as hi'j zun-dagsmorgens niet bi'j zien familie langes gong. Hier veur een stok koeke en daor veur een peer koekies. Dat zol him niet gauw ontgaon.
Hi'j kon et heidepattien wel nemen. De heide bluuide en dan reuk et zo lekker naor hunning. De mond hul hi'j stief dichte, want veurdaj' d'r arg in hadden zat d'r ien of aander vliegbeest in je mond. En een stik in de lippe of tonge kon hi'j niet bruken.
Et was een mooi tochien. Bi'j zien pake en beppe wodde hi'j mit eupen aarms ontvongen. Zi'j weren altied lieke hattelik veur him. Hi'j was ok een naemdreger van pake. Dat hulp altied wel wat, docht hi'j. En daor kon hi'j wel geliek in hebben.
Nao een bakkien koffie mit veul schaopemelk d'r in kwam hi'j op de praotstoel en dee zien verhael van de dikke roepe in et beslag en dat niet iene nog wat van de keek luste. Now, dat konnen de oolde luden wel begriepen. Wie zol daor nog wat van lussen.
Lange kon Jannes nooit op een stoel zitten blieven, hi'j mos mar es weer veerder. Hi'j zee niet waorhenne. Op de weerommeweg gong hi'j nog mar even bi'j zien tante kieken.
Dat kon wat de tied betrof nog wel even lieden. Bi'j zien tante was d'r altied wel wat lekkers bi'j de koffie.
Ok daor dee hi'j zien verhael over de roepe. Hiel lange kon hi'j niet blieven, want hi'j mos veur et eten weer thuus wezen. Doe hi'j vot was zee Jannes zien tante tegen heur man: 'Vanaovend kriegen wi'j van de keek. Doe d'r mar es daenken omme.'

Jannes zien moeke pakte nao et ofwasken de keek in een mooi pepiertien om die mit te nemen naor heur oolden, daor zollen ze toch al henne. En aj' et niet wusten van de roepe, dan was d'r toch niks an de haand. Ze kon die keek toch zo mar niet votdoen, ze hadde die toch niet veur niks bakt. Al dat wark d'r op daon, en dan die dure spullen die d'r allemaol veur neudig weren.
Onderwegens hadden ze et d'r nog over, daj' je wel inspannen kunnen, mar dat d'r mar een kleinighied veur neudig is om al je wark veur niks te doen.
Bi'j heur oolden reup ze al van verens: 'Moej' es kieken wa'k veur jim mitneumen hebbe. Een mooie keek. Dat hadden jim niet docht, hen.'

Now, dat was niet hielemaol zo vanzels. Et kwam heur niet vremd veur. Die koeke zol wel heur kaant op kommen, hadden ze al docht. Et oolde meenske pakte de keek an en zee: 'Dat had ie now niet doen moeten. Ie kun him mit jow huusholing best zels bruken. Veur oons is et vusen te vule.'
Ze zol de keek mar opbargen. Dat de keek verhuusde naor de spiene en d'r wodde niet meer over praot.

Van heur oolden of gongen ze nog mar even bi'j heur zuster an, zo vaeke kwammen ze daor ok niet.
'Zo, al weer vesite,' zee heur zuster, 'jim Jannes is hier vanmorgen ok al west. En wat was et wat mit die roepe in et beslag, niet. Wat zunde toch.'
D'r wodde niet zo vlot op reageerd. En langs de neuze weg wodde vraogd: 'Hoe laete was Jannes hier dan?'
'Now, dat zal zoe'n elf ure west hebben, daenk'. Hi'j kwam van oonze oolden.'
Now, dat zol dan wel en ze praotten nog wat veerder, mar slimme kalm zatten ze d'r niet bi'j, en al gauw vunnen ze dat ze mar es weer op huus an moesten.

Aovens zag ze ze al ankommen. Heur heit veurop en heur moeder d'r zoe'n tien meter aachteran. In disse volgodder, et was nog nooit aanders west.

Nao een schoffien kwammen ze om de hoeke van et huus. Heur moeder had de karbies in de haand.
'Daor bin wi'j dan es,' zee ze.
Ze kwammen niet zo vule bi'j heur dochter en waoromme niet? Ja, dat wussen ze zels ok niet. De ruzie mit de oolden van heur schoonzeune was al zo lange leden, die was now wel verjaord. Of toch nog niet hielemaole?
'Moet ie es kieken, kiend, wa'k veur jim mitbrocht hebbe. Trien het een lekkere keek bakt en die is veul te groot veur oons en jim hebben een grote huusholing, dat ik dochte ik neme die keek mar veur jim mit.'
'Mar dan hebben jim d'r nog hielemaole niks van had, dat kan toch niet. Weej' wat, wi'j nemen d'r allemaol een flink stok van. Et is vanaovend een betien feest mit zoe'n lekkere keek,' zee de dochter.
Daor wol heur moeder niks van weten.
'Nee heur,' zee ze, 'daor heb ik him niet veur mitbrocht. Hi'j is hielemaole veur jim huusholing. Ie bargen him mar lekker op in de kelder en dan hebben jim d'r nog een protte wille van.'
Ze kon praoten as Brugman, mar de dochter was d'r niet van of te brengen, ze zollen en moesten van dat lekkere baksel pruven.
D'r wodden flinke stokken ofsneden en elkeniene kreeg een stok op een paantien.
De kiender hadden d'r wel zin in en begonnen al gauw in heur stok omme te haffelen, en et smaekte best, dat was te zien. En de dochter en heur man begonnen al praotende ok al an heur stok.
De oolden zatten wat ongemakkelik henneweer te schoeven op heur stoelen. Ze hadden net eten, zeden ze, en hadden nog hielemaol gien honger.
'Now moe'n jim d'r toch wat van pruven, heur. Aanders weten jim niet iens hoe die smaekt,' zee de dochter. Ze drong zo stark an dat de oolden d'r niet onderuut konnen. Die keken mekeer es an en nammen hiel veurzichtig een happien, mit de dikke roepe in gedaachten. Echt smaeken dee et niet, et bleef dan ok bi'j dat iene happien.
Tegen een ure of negen gongen de oolden weer op huus an.
Twie paanties mit een flinke hompe keek bleven op 'e taofel staon.

Over de keek mit de roepe is laeter nooit meer praot. Et het liekewel hiel lange duurd veurdat de oolden weer bi'j heur dochter op vesite west hebben.

Pieter Jonker

Pracht kedo veur de Schrieversronte

Jan From (l) overhaandigt de cheque an Mr. Simon ter Heide (r).

Op woensdag 31 meert was et dan zoveer: de overhaandiging van de cheque van € 2.500,- van From Schilders uut Wolvege. In anwezighied van heur direkteur Anja Doorn-Scheper overhaandigde de heer Jan From op zien eigen jaordag an Schrieversronte-veurzitter Mr. Simon ter Heide de weerdevolle cheque, die intussen ok al spendeerd is.

Bestuur, passeniel en vri'jwilligers van et dokumentaosiecentrum woonden de prissentaosie bi'j. Jan From hadde lekker gebak mitneumen om de feeststemming nog meer te verhogen. Veurzitter Ter Heide hiette iederiene welkom en leut dudelik zien enthousiasme blieken over et initiatief van de heer From. Veurig jaor nam From ofscheid as direkteur van From Schilders en doe maekte hi'j bekend dat et geld van zien ofscheidskedo veur de helte spendeerd wodden zol an een schildersopleiding en veur de helte an et vri'jwilligerswark van de Schrieversronte.

Jan From ston zels ok even stille bi'j zien keuze veur de Schrieversronte: 'Iederiene wet dat ik de Schrieversronte kritisch volge en pattie meensken begrepen lichtkaans daoromme mien keuze veur de Schrieversronte ok niet. Aenlik bin ik Fries van huus uut, mar al hiel lange leden kwam ik in de kunde mit Henk Bloemhoff. Veur mi'j is et vri'jwilligerswark et alderbelangriekste van en veur de Schrieversronte. Ik stao slim positief tegen et Stellingwarfs over en doe ik as CDA-Staotelid beëdigd wodden mossen, wol ik de eed in et Stellingwarfs ofleggen. Daor was doe wat gedoe over, mar et is allegere goed kommen. Vlak naoda'k besleuten hadde mien ofscheidskedo te dielen mit de Schrieversronte he'k kontakt zocht mit Pieter Jonker over een goeie besteding en over een goeie onderbouwing van die besteding. Ik bin bliede dat we daor op een hiele plezierige meniere goed uutkommen binnen.'

Nao de overhaandiging van de cheque en een daankwoord van Mr. Simon ter Heide kreeg Pieter Jonker et woord: 'Dit is niet et eerste kontakt dat de Schrieversronte mit From Schilders en mit Jan From in et biezunder had het. Jan From het him now al weer jaoren inzet om ok bi'j et Keuninginnedagkoncert van Brassband Euphonia in Wolvege een aorige Stellingwarfstaelige

Anja Doorn-Scheper en Jan From luusteren en kieken naor uutleg van Helena Dieterman.

inbreng te hebben. En daor is hi'j biezunder succesvol in.
Doe de Schrieversronte in 1996 in et spier mos om geld op et klied te brengen veur ni'je huusvesting in Berkoop, kwam de veurzitter van doe, Klaas van Weperen, mit et plan om plaetselike captains of industry te vraogen om geld los te praoten bi'j kollega-ondernemers. Veur West-Stellingwarf benaoderde hi'j Rob Feenstra van Home Center Wolvege en Jan From van From Schilders. Mit 'n beidend praotten ze tal van belangrieke ondernemers et geld zomar uut de buse. D'r was ok nogal wat aachterstallig onderhoold butenomme. Drie schildersbedrieven brochten offerte uut op basis van een uutvoerig bestek. Nao al die jaoren moet ik hier eerlik zeggen, dat ik bange bin dat Jan From oons gebouw beslist schilderen wol omreden hi'j naor verholing verschrikkelik lege inschreven het. Hi'j wol et kerwei ofmaeken, donkt me!'
Uut de fonkelende ogies van Jan From konnen de anwezigen de konklusie trekken dat Pieter Jonker lichtkaans gien onwaorhied sprak.

D'r volgde een uutgebreide toelochting op et wark an et dokumentaosiecentrum en et belang daorvan en op 'e besteding van de anbeuden cheque. Al in november veurig jaor moch et geld spendeerd wodden an een ni'je komputer mar ok an een netwark veur de Schrieversronte. De komputer wodt bruukt deur Helena Dieterman uut Oosterwoolde die nao de zommer veur drie morgens in de weke as vri'jwilligster warkt an et dokumentaosiecentrum. Op die meniere ondersteunt zi'j ok et wark van die aandere vri'jwilligers, die mitmekeer an et dokumentaosiecentrum warken: Fettje Alten, Kees Koopstra, Klaas van Weperen, Aafje Punter en Harm Bergsma. De laestnuumde dot et een betien rustig an, mar helpt now en dan nog wel es mit. In de vri'jwilligerswarkgroep is zien plak inneumen deur Albert Jan van der Veen. De warkgroep het dus ok de beschikking over disse ni'je komputer. Deur et netwark dat anlegd is bin now alle Schrieversronte-komputers verbunnen mit de centraole komputer en kan iederiene mit verschilllende bestanen warken. Mit naeme veur et dokumentaosiecentrum is et van belang dat now op meerdere warkplakken daor an warkt wodden kan. Pieter Jonker vertelde ok nog even dat d'r een ni'je tillefooninstelaosie anlegd is in et gebouw en dat eerdaegs de ansluting op ADSL plakvint en dat daordeur de Schrieversronte weer hielendal bi'j de tied is.

Nao de inleidings was d'r volop gelegenhied veur Anja Doorn-Scheper en Jan From en alle gaasten om de ni'je anweensten te bewonderen. Helena Dieterman leut intied zien hoe zi'j mit de ni'je komputer heur wark dot.

Krummelties

Oproep

Krek as veurig jaor wil de Warkgroep Publiciteit graeg weer ommedaenken veur ni'je Stellingwarver gedichten en riempies in de boekekraante *Twie pond 'n stuver*. De warkgroep vragt daorom an iederiene die graeg gedichten en/of riempies in et Stellingwarfs schrift daorveur wark op te sturen. De redaktie van de boekekraante bepaolt wat as d'r van de inzendings plaetst wodt. Om tael- en spellingsfouten hoeven jim jim niet drok te maeken, d'r wodt veur zorgd dat alles goed naokeken en evt. verbeterd wodt! De leden van de warkgroep hopen dat flink wat meensken wark opsturen zullen en dat ze een protte plezier bi'j et schrieven daorvan hebben zullen! Et wark dat véúr 1 augustus binnen wezen moet, kun jim sturen naor de Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE in Berkoop, t.a.v. Sietske Bloemhoff.

Quickborn

Nog niet zo lange leden ston d'r in et bekende Platduutse tiedschrift *Quickborn* een bespreking van *De Ovend*. Et gong om et juninommer van 2003, mit daorin o.e. ommedaenken veur de H.J. Bergveldpries en museum Oold Ark in Makkinge. De schriever van et stok, Hans-Joachim Meyer, vertelt over de inhoold en het mit naeme ok andacht veur de rebriek van W.H. de Vries *De oorlog in de Stellingwarven*, die dat keer over Hans Küter en Marinus van Emst gong.
De heer Meyer oordielt hiel positief over oons tiedschrift, dat bliekt ok nog es uut zien ofslutende zin: *Einige kurzgeschichten und Gedichte runden das sehr lesenswerte Heft ab.*

Ni'j lesmateriaol Hiemkunde

Op 21 april was in Wolvege weer de jaorlikse prissentaosiemiddag van ni'j lesmateriaol veur et vak Hiemkunde in et basisonderwies in West-Stellingwarf. De middag wodde, krek as ere jaoren, hiel goed bezocht deur et onderwiezend passeniel van die schoelen. Douwe Kootstra van et G.C.O. in Liwwadden ontwikkelde veur de ooldste groepen van et basisonderwies een prachtig boekien mit verwarkingsmateriaol dat bi'j et boek *Jodenkampen* van Niek van der Oord anslöt. Niek van der Oord was zels ok present en vertelde over et thema van zien boek an de haand van een koffer die iene van de meensken uut een kaamp aachterlaoten hadde doe hi'j overbrocht wodde naor et kaamp Westerbork. Hi'j hadde an iene uut et dörp vraogd zien koffer te beweren totdat hi'j die weer ophaelen kommen zol...
Van hiemkundemitwarkster Sietske Bloemhoff verscheen *Boerderijen in Oost- en Weststellingwerf, deel 1*. Dit diel is veural bestemd as aachtergrondinfermaosie over boerderi'jen in oonze streek veur de leerkrachten van et basisonderwies. Naost meer algemiene infermaosie is d'r o.e. ommedaenken veur de (bouw van de) Saksische boerderi'je, en wodt d'r bi'jglieks verteld over oelebodden en et stookhokke. Daornaost had de hiemkundemitwarkster veur de schoelen een bundel saemensteld mit Stellingwarver riempies en gedichten, waorvan de onderwarpen allegere te maeken hebben mit de boerderi'je of de naoste omgeving daorvan. Bi'j de riempies en gedichten bin mitien vraogen en/of opdrachten te vienen die daor betrekking op hebben. De leerkrachten kun zo vot-en-daolik mit et ni'je lesmateriaol an de slag.
Zoas et d'r now naor uutzicht verschient in de haast et twiede diel van *Boerderijen in Oost- en Weststellingwerf.* In dat diel wo'n tal van boerderi'jen uut et hiele gebied beschreven. Ok in dit twiede diel wo'n een boel prachtige foto's opneumen. Daornaost wodt d'r warkt an een bundel mit verwarkingsmateriaol dat op beide dielen anslöt.
Op 6 oktober wodt tiedens een prissentaosiemiddag in Oost-Stellingwarf et ni'je lesmateriaol veur Hiemkunde an de basisschoelen in die gemiente uutdield.

Huus kopen?

Wi'j helpen jow graag mit een

onafhaankelik, objektief en persoonlik

hiepeteekadvies

Ofdeling Bercoop Financieel Advies

Till. (0516) 45 35 75

BERCOOP GROEP

BANK BERCOOP